

מסכת שבת

נושאים עיקריים במסכת:

- פרק א:** סוגי הוצאות מרשות הרבים לרשות היחיד ולהיפך, דברים שאין לעשותם סמוך למנחה, אך אם התחילו אין מפסיקים, הפסקת עיסוקים לצורך קריאת שמע או שמונה עשרה, דברים שאמרו בעלייתו של חנניה בן חזקיה, התחלת מלאכה בערב שבת על מנת שתסתיים בשבת, מלאכות שנעשות עם נכרי או ניתנות לנכרי קודם השבת, מלאכות שיש לסיימם קודם כניסת השבת ואחרות שאפשר רק להתחילם.
- פרק ב:** סוגי פתילות ושמינים שמותר או אסור להדליק בהם נר לשבת, דין עושה מלאכה בשבת ואינו צריך לגופה של המלאכה, על 3 עבירות נשים מתות בשעת לידתן, פעילות שיש לעשות סמוך לכניסת השבת.
- פרק ג:** נתינת תבשיל חם על גבי כירה בערב שבת, החזרת תבשיל שהורד מכירה בשבת, נתינת תבשיל בערב שבת בתנור או בכופח, חימום ביצה או מים בשבת, הוספת תבלין לתבשיל חם שהורד מהאש לפני שבת, דיני נר בשבת.
- פרק ד:** דיני הטמנה.
- פרק ה:** דברים שבהמה יכולה לצאת איתם בשבת, ודברים שאינה יכולה לצאת איתם, חפצים שאסור לצאת אתם בשבת לרשות הרבים. חפצים שאפשר לצאת אתם לרשות הרבים. דיני יציאת קיטע באבזורים שלו בשבת.
- פרק ו:** דיני שווג בשבת, שלושים ותשע המלאכות האסורות בשבת, פרוט שיעורי מינימום בדברים שונים שיש בהם חיוב הוצאה מרשות לרשות בשבת.
- פרק ז:** מידות וכמויות מינימליות של דברים שונים שחייב על הוצאתם בשבת.
- פרק ח:** עבודה זרה מטמאה במשא כדן נידה, ספינה אינה מקבלת טומאה, מספר נושאים שהמאחד אותם שהם מתחילים במילה "מנין", הגדרת מידות וכמויות של חומרים שמחויבים על הוצאתם בשבת.
- פרק ט:** אדם המצניע דבר לתכלית מסוימת, הוצאה בשבת מרשות היחיד לא בבת אחת או לא בצורה מלאה, המוציא דבר מרשות לרשות שלא בדרך מקובלת, המתכוון להוציא מרשות לרשות ברמת שמירה טובה והוציא ברמת שמירה פחותה, מקרים שבהם פטורים על הוצאה מרשות לרשות בשבת, מלאכות שאינן נעשות כדרך, התולש מעציק בשבת.
- פרק יא:** הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים ולהיפך, זריקה והושטה מרשות יחיד לרשות יחיד ורשות הרבים באמצע, הזורק חפץ ברשות הרבים, הזורק חפץ בכרמלית, הזורק מכרמלית לרשות היחיד או לרשות הרבים וכן להיפך, שכח ששבת היום, ועשה מלאכה.
- פרק יב:** דיני מלאכת בונה, שיעור מינימלי של מלאכות שחייבים על עשייתם בשבת, דיני כתיבה בשבת.
- פרק יג:** שיעור מינימלי להתחייב בשבת במלאכות הקשורות בהכנת בגדים, דיני תפירה וצידה בשבת.
- פרק יד:** מלאכת צידה ומלאכת חובל, עשיית הילמי, דיני רפואה בשבת.
- פרק טו:** דיני קשרים וקיפול בגדים בשבת, דיני הצעת המיטות בשבת,
- פרק טז:** דינים הקשורים לדליקה בשבת, כפיית קערה בשבת על גבי נר או על גבי צואה או על גבי עקרב, דין הנאה ממלאכה שעושה נכרי בשבת.
- פרק יז:** דיני טלטול בשבת.
- פרק יח:** פינוי אוכל בשבת, התנהגות עם בעלי חיים ותינוקות בשבת, דיני לידה בשבת.

מסכת שבת

פרק יט: דיני ברית מילה בשבת.

פרק כ: שימוש במכשירי אוכל נפש בשבת וביו"ט, פעולות שונות המותרות בשבת, פעולות שמוותר לעשות בשבת רק בדרך בשינוי, מלאכות הקשורות להאכלת בהמות בשבת, דיני מוקצה.

פרק כא: דיני טלמול מוקצה בשבת.

פרק כב: הצלת יין בשבת מחבית שנשברה, סחיטת פירות והוצאת דבש מחלת דבורים בשבת, שריית ושטיפת אוכל בערב שבת, שבירת חבית בשבת כדי לאכול גרוגרות שנמצאים בתוכה, דברים שהתירו לעשות בשבת למרות שיש מקום לחשש כל שהוא, דיני רחצה בשבת, דינים הקשורים לרפואה בשבת.

פרק כג: איסורי שבת בתחום הדיבור, דברים שאסור לעשותם בשבת משום עובדין דחול, מקרים שבהם מותר להחשיך על התחום, דיני מת בשבת.

פרק כד: הנמצא בדרך ובערב שבת כשמחשיך ובידו מוקצה, דיני הכנת אוכל לבהמה בשבת. דברים שמוותר לעשות בשבת באופן ארעי או משום שהם קשורים במצווה.

מסכת שבת

פרק א'

הנושאים העקריים בפרק:

סוגי הוצאות מרשות הרבים לרשות היחיד ולהיפך, דברים שאין לעשותם סמוך למנחה, אך אם התחילו אין מפסיקים, הפסקת עיסוקים לצורך קריאת שמע או שמונה עשרה, דברים שאמרו בעלייתו של חנניה בן חזקיה, התחלת מלאכה בערב שבת על מנת שתסתיים בשבת, מלאכות שנעשות עם נכרי או ניתנות לנכרי קודם השבת, מלאכות שיש לסיימם קודם כניסת השבת ואחרות שאפשר רק להתחילם.

מושגים:

נר: נר במשנה הכוונה לכלי שנותנים לתוכו שמן ופתילה, וניתן להמות את השמן כדי שהאש הבערת בפתילה תבער יפה יותר. המיה זו של השמן אסורה. יש פעולות הנעשית לאור הנר שגם הם אסורות, גזירה שמה ימה את הנר.

משנה א': סוגי הוצאות מרשות הרבים לרשות היחיד ולהיפך

יצאות השבת:

שתיים שהן ארבע בפנים,

ושתיים שהן ארבע בחוץ.

כיצד ?

העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים,

פגש העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית, או שנטל מתוכה והוציא,

העני חיב ובעל הבית פטור.

פגש בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני, או שנטל מתוכה והכניס,

בעל הבית חיב והעני פטור.

פגש העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה, או שנתן לתוכה והוציא,

שניהם פטורין.

פגש בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה, או שנתן לתוכה והכניס,

שניהם פטורין.

1 סוגי ההוצאות האסורות בשבת:

- 1.1 לעומד ברשות היחיד ("בפנים") ומוציא חפץ לרשות הרבים, יש שתי הוצאות האסורות מדאורייתא ושתי הוצאות האסורות מדרבנן.
- 1.2 לעומד ברשות הרבים ("בחוץ") ומכניס חפץ לרשות היחיד: יש שתי הוצאות האסורות מדאורייתא ושתי הוצאות האסורות מדרבנן.
- 2 דוגמאות כאשר עני עומד ברשות הרבים ("בחוץ") ובעל הבית עומד ברשות היחיד ("בפנים"):
 - 2.1 הכניס העני חפץ (סל) לתוך ידו של בעל הבית או נטל חפץ מידו של בעל הבית והוציאו אליו:
 - 2.1.1 העני חייב מדאורייתא.
 - 2.1.2 בעל הבית פטור לגמרי.
 - 2.2 הוציא בעל הבית חפץ לתוך ידו של העני או לקח חפץ מידו של העני והכניסו לרשותו:
 - 2.2.1 בעל הבית חייב מדאורייתא.
 - 2.2.2 העני פטור לגמרי.
 - 2.3 הכניס העני ידו לרשותו של בעה"ב ולקח בעה"ב חפץ מתוכה או נתן חפץ לתוכה והוציא העני לרה"ר:
 - שניהם פטורים (אך פעולתם אסורה מדרבנן).
- 2.4 הוציא בעל הבית את ידו לחוץ ולקח העני חפץ מתוכה או שנתן חפץ לתוכה: שניהם פטורים (אך פעולתם אסורה מדרבנן).

משנה ב': דברים שאין לעשותם סמוך למנחה, אך אם התחילו אין מפסיקים

לא ישוב אדם לפני הספר סמוך למנחה, עד שיתפלה.

לא יכנס אדם למרחץ

ולא לבדסקי

ולא לאכל

ולא לדון.

ואם התחילו, אין מפסיקין.

מפסיקין לקרות קריאת שמע.

ואין מפסיקין לתפלה.

- 1 אין להתחיל תספורת.
- 2 אין להיכנס לבית המרחץ.
- 3 אין להכנס לבורסקי (מקום לעבוד עורות) או לכל עסק גדול אחר.
- 4 אין להתחיל סעודה.

מסכת שבת

5 הדיינים לא ישבו לדון.

כותרת נוספת: הפסקת עיסוקים לצורך קריאת שמע או שמונה עשרה

- 1 יש להפסיק כל עיסוק כולל לימוד תורה, כדי לקרוא ק"ש כשהגיע זמנה.
- 2 תלמידי חכמים לא חייבים להפסיק לימודם לצורך תפילה.

משנה ג': דברים שאין לעשותם ערב שבת סמוך לחשיכה

**לא יצא החיט במחטו סמוך לחשיכה, נשמה ישפח ויצא.
ולא הלבבל בקלמוסו.**

ולא יפלה את פליו,

ולא יקרא לאור הנר.

**באמת אמרו: החזן רואה היכן התינוקות קוראים, אבל הוא לא יקרא.
כיוצא בו, לא יאכל הנזב עם הנזבה, מפני הרגל עברה.**

- 1 חייט לא יחזיק את מחטו בידו או בכגדו, שמא ישכח ויוציא אותה מרשות לרשות בשבת.
- 2 סופר לא יסתובב עם עטו, שמה ישכח ויוציאו מרשות לרשות בשבת.

כותרת נוספת: דברים שגורו שלא לעשותם בליל שבת, ודברים אחרים שהתירו לעשותם

1 אין לבער כינים מהבגדים לאור הנר.

2 אין לקרוא לאור הנר.

3 התינוקות יכולים לקרוא לאור הנר כאשר המלמד לידם, אבל הוא לא יקרא בפניהם.

4 לזב אסור לאכול עם זבה (אף על פי ששניהם טמאים), שמא יבואו לידי עבירה.

משנה ד': דברים שאמרו בעליהו של חנניה בן חזקיה

**ואלו מן ההלכות שאמרו בעליהו של חנניה בן חזקיה בן גוריון קשעלו לבקרו.
מנו ורבו בית שמאי על בית הלל, ושמונה עשור דברים נזרו בו ביום.**

1 ההלכות במשנה הקודמת (לא יפלה את כליו ולא יקרא לאור הנר) נשנו בעלייתו של חנניה בן חזקיה בן גוריון.

2 פעם כשהיו בית שמאי מרובים מבית הלל, קבעו שמונה עשרה הלכות על פי בית שמאי.

משנה ה': התחלת מלאכה בערב שבת על מנת שתסתיים בשבת

בית שמאי אומרים:

**אין שורין דיו וסמנים וכרשינים, אלא כדי שישוורו מבעוד יום.
ובית הלל מתירין.**

את הדברים הבאים אוסרים בית שמאי להתחיל בערב שבת ובית הלל מתירים:

1 שריית חומרים במים על מנת ליצר מהם דיו.

2 שריית חומרים במים על מנת ליצר מהם צבע.

3 שריית קטניות ("כרשינים") במים על מנת ליצר מהם מאכל לבהמה.

משנה ו': המשך התחלת מלאכה בערב שבת על מנת שתסתיים בשבת

בית שמאי אומרים:

**אין נוהגין אהין של פשתן לתוך התנור, אלא כדי שיהבילו מבעוד יום,
ולא את הצמר ליורה, אלא כדי שיקלט העין.
ובית הלל מתירין.**

בית שמאי אומרים:

**אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים, אלא כדי שיצודו מבעוד יום.
ובית הלל מתירין.**

1 נתינת אגודות פשתן לתוך תנור כדי ללבנן בחום התנור:

1.1 בית שמאי: אפשר להכניס לתנור, רק אם הבל התנור יספיק לחמם אותם מבעוד יום.

1.2 בית הלל: אפשר להכניס לתנור ובלבד שיהיה מבעוד יום.

2 נתינת צמר לתוך יורה רותחת שיש בה צבע:

2.1 בית שמאי: אפשר רק אם יקלט הצבע בצמר מבעוד יום.

2.2 בית הלל: אפשר ובלבד שיתן ליורה מבעוד יום.

3 פרישת מלכודות לצוד חיות עופות ודגים:

3.1 בית שמאי: אפשר רק אם יש מספיק זמן שיצודו מבעוד יום.

3.2 בית הלל: אפשר ובלבד שיפרוש את המלכודות מבעוד יום.

משנה ז': עשיית מלאכות עם נכרי קודם השבת

בית שמאי אומרים:

אין מוכרין לנכרי ואין מוענין עמו ואין מנביהין עליו, אלא כדי שיגיע למקום קרוב.

מסכת שבת

ובית הלל מתירין.

- מכירה לנכרי, עזרה לנכרי להטעין משא על חמורו, או הגבהת משא על כתפיו של נכרי:
1 בית שמאי: אפשר לעשות מלאכות אלה רק אם הנכרי יכול להגיע ליעדו קודם כניסת השבת.
2 בית הלל: אפשר ובלבד שהמלאכה תיעשה קודם כניסת השבת.

משנה ח': נתינת עבודה לנכרי בערב שבת

בית שמאי אומרים:

אין נוהגין עורות לעבדן ולא כלים לכובס נכרי, אלא כדי שיעשו מבעוד יום.
ובבבבב בית הלל מתירין עם השמע.

נתינת עורות לעיבוד או נתינת כביסה לכבס:

- 1 בית שמאי: מתירים רק אם יכול הנכרי לסיים את המלאכה קודם כניסת השבת.
2 בית הלל: מתירים, ובלבד שימסר לו קודם כניסת השבת.

משנה ט': נתינת קורות על גבי זיתים טחונים או ענבים טחונים בערב שבת

אמר רבן שמעון בן גמליאל:

נוהגין היו בית אבא, שהיו נוהגין כלי לבן לכובס נכרי שלשה ימים קודם לשבת.
ושוין אלו ואלו, שטוענין קורות בית הבד ועגולי הגת.

1 רבן שמעון בן גמליאל:

נהגו בבית אבא לתת בגדים לכובס נכרי 3 ימים קודם שבת (כמו בית שמאי).

2 בית שמאי ובית הלל בדעה אחת ש:

- 2.1 מותר לתת בערב שבת קורות בית הבד, על זיתים טחונים.
2.2 מותר לתת בערב שבת קורות, על ענבים לאחר שדרכו אותם בגת.

משנה י': מלאכות שיש לסיימם קודם כניסת השבת מחשש שמא יחתה בנחלים

אין צולין בשר, בצל וביצה, אלא כדי שיוצלו מבעוד יום.

אין נוהגין פת לתנור עם חשכה, ולא חררה על גבי נחלים, אלא כדי שיקרמו פניה מבעוד יום.
רבי אליעזר אומר: כדי שיקרם התחתון שפלה.

1 אין צולים בערב שבת בשר, ביצה או בצל, אלא אם כן יספיקו להיצלות מבעוד יום.

2 אפיה של פת או עוגה קודם השבת, מותרת רק אם:

- 2.1 תנא קמא: קודם שתחשך יעלה קרום בצד העליון של הפת או העוגה.
2.2 ר' אליעזר: קודם שתחשך יעלה קרום בצד התחתון של הפת או העוגה.

משנה יא': מלאכות שיש לסיימם קודם כניסת השבת ואחרות שאפשר רק להתחילם

משלשלין את הפסח בתנור עם חשכה.

ומאחזין את האור במדורת בית המוקד.

ובגבולין, כדי שיאחז האור ברבן.

רבי יהודה אומר: בפחמין כל שהוא.

1 אפשר להכניס את קרבן הפסח לתנור בערב שבת, גם אם הצלייה תסתיים לאחר שתחשך.

2 אפשר להצית אש בבית המוקד שבמקדש, גם אם האש תדלוק בצורה טובה רק לאחר שתחשך.

3 מחוץ למקדש:

- 3.1 אין להצית אש במדורה בערב שבת, אלא אם כן האש תאחזו יפה ברוב העצים קודם שתחשך.
3.2 ר' יהודה: לגבי פחמים: מספיק להתחיל את ההצתה בערב שבת.

פרק ב'

הנושאים העקריים בפרק: סוגי פתילות ושמינים שמותר או אסור להדליק בהם נר לשבת, דין עושה מלאכה בשבת ואינו צריך לגופה של המלאכה, על 3 עבירות נשים מתות בשעת לידתן, פעילות שיש לעשות סמוך לכניסת השבת.

משנה א': סוגי פתילות ושמינים שאסור או מותר להדליק בהם נר לשבת.

במה מדליקין ובמה אין מדליקין ?

אין מדליקין, לא בלכש, ולא בחסן, ולא בכסף, ולא בפתילת האידן,

ולא בפתילת המדבר, ולא בירוקה שעל פני המים.

לא בפת, ולא בשענה, ולא בשמן קיק, ולא בשמן שרפה, ולא באליה, ולא בחלב.

נחום המדי אומר: מדליקין בחלב מבשל.

וחכמים אומרים: אחד מבשל ואחד שאינו מבשל אין מדליקין בו.

1 סוגי הפתילות שאין מדליקים בהם נרות שבת.

2 סוגי שמינים שאין מדליקים בהם נרות שבת.

3 חלב מבושל:

מסכת שבת

3.1 נחום המדי: אין מדליקים בו.

3.2 חכמים: מדליקים בו.

משנה ב': המשך סוגי שמנים שמותר או אסור להדליק בהם נר לשבת.

אין מדליקין בשמן ערפה ביום טוב.

רבי ישמעאל אומר: אין מדליקין בעטרן, מפני כבוד השבת.

וחכמים מתירין בכל השמנים:

בשמן שמשמן, בשמן אגוזים, בשמן צנונות, בשמן דגים, בשמן פקעות, בעטרן ובנפט.

רבי טרפון אומר: אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.

1 אין מדליקים בשמן תרומה שנטמא, ביו"ט שחל בערב שבת.

2 רבי ישמעאל: אין מדליקים בפסולת זפת כיון שריחו רע.

3 חכמים: מותר להדליק בכל השמנים.

4 רבי טרפון (ואין הלכה כמותו): מדליקים רק בשמן זית.

משנה ג': המשך סוגי פתילות שמותר או אסור להדליק בהם נר לשבת

כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו, אלא פשתן.

וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טמאת אהלים, אלא פשתן.

פתילת הבגד נשקפלה ולא הבהבה, רבי אליעזר אומר: טמאה, ואין מדליקין בה.

רבי עקיבא אומר: טהורה, ומדליקין בה.

1 אין מדליקים נר לשבת מחומרים היוצאים מתוך העץ, מלבד פשתן שמותר להדליק בו.

2 אהלה מעץ שיש מת בתוכו אינו נטמא, אלא אם כן הוא עשוי מפשתן.

3 פתילה חדשה העשויה מבגד מקופל שעדין לא דלקה:

3.1 רבי אלעזר: כיון שלא דלקה:

3.1.1 עדיין שם בגד עליה ומקבלת טומאה.

3.1.2 היא אינה דולקת יפה ולכן לא מדליקים בה נר לשבת.

3.2 ר' עקיבא:

3.2.1 הקיפול מבטל תורת בגד ממנה, ואינה מקבלת טומאה.

3.2.2 ההבהבה רק גורם לתוספת אור אבל אפשר להדליק אתה נר שבת.

משנה ד': האם מותר למלא שמן בשפופרת ביצה מנוקבת ולתת אותה בערב שבת על הנר ?

לא יקב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן, ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנוספת, אפלו היא של חרס.

ורבי יהודה מתיר.

אבל אם חברה היוצר מתחלה, מותר, מפני שהוא כלי אחר.

לא ימלא אדם קערה של שמן ויתננה בצד הנר, ויתן ראש הפתילה בתוכה, בשביל שתהא שואבת.

ורבי יהודה מתיר.

1 אם השפופרת אינה מחוברת לנר:

1.1 תנא קמא: אסור, ואפילו השפופרת עשויה מחרס.

1.2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): מתיר.

2 אם השפופרת מחוברת לנר מותר.

כותרת נוספת: נתן קערה עם שמן בצד הנר, ומשך את קצה הפתילה שלא דולקת לתוך השמן:

3 תנא קמא: אסור.

4 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): מתיר.

משנה ה': דין עושה מלאכה בשבת ואינו צריך לגופה של המלאכה

המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים, מפני לסמים, מפני רוח רעה, ואם בשביל החולה שישן, פטור.

בחס על הנר,

בחס על השמן,

בחס על הפתילה,

חיב.

ורבי יוסי פטור בכלן, חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עושה פחים.

1 המכבה נר מאחר שיש בו סכנת נפשות, פטור. כגון:

1.1 מתיירא מפני גוים ביום חגם.

1.2 מתיירא משודדים שיבחינו באור.

1.3 מפני חולים שיש להם מרה שחורה ונרגעים רק בחושך.

2 המכבה נר במקרים הבאים:

• משום שהנר (הכלי שהשמן נתון בתוכו) יכול להתפקע.

מסכת שבת

- משום שרוצה לחסוך בשמן.
 - משום שחס על הפתילה.
- 2.1 תנא קמא: חייב בכל המקרים.
- 2.2 ר' יוסי: פטור בכל המקרים, חוץ מכיבוי פתילה שנעשה כדי שתהא הפתילה נוחה להידלק אח"כ.

משנה ו': על 3 עבירות נשים מתות בשעת לידתן

על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן:
על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר.
אם אינן זהירות בהלכות נידה, בהפרשת חלה, ובהדלקת נרות שבת.

משנה ז': פעילות שיש לעשות סמוך לכניסת השבת

שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו, ערב שבת עם השקחה.
עשורתם? ערבתם? הדליקו את הנר.
ספק השקחה ספק אין השקחה,
אין מעשורין את הנדאי,
ואין מטבילין את הכלים,
ואין מדליקין את הנרות.
אבל מעשורין את הדמאי, ומערבין ומומנין את החמין.

- 1 שלושה דברים צריך אדם לומר בביתו בערב שבת סמוך להשקחה:
- 1.1 לברר אם הופרשו מעשרות מהאוכל שמיועד לשבת.
 - 1.2 לברר אם נעשה ערוב חצרות וערוב תחומין.
 - 1.3 לזרז את ביצוע הדלקת נרות שבת.
- 2 דברים שאין לעשותם ערב שבת בין השמשות:
- 2.1 אין מעשרים טבל ודאי.
 - 2.2 אין מטבילים כלים טמאים.
 - 2.3 אין מדליקים את הנרות.
- 3 דברים שאפשר לעשות ערב שבת בין השמשות:
- 3.1 אפשר לעשר את הדמאי.
 - 3.2 אפשר לעשות ערוב חצרות.
 - 3.3 אפשר להטמין את החמין בדבר שאינו מוסיף חום.

פרק ג:

הנושאים העקריים בפרק:

נתינת תבשיל חם על גבי כירה בערב שבת, החזרת תבשיל שהורד מהכירה בשבת, נתינת תבשיל בערב שבת בתנור או בכופה, חימום ביצה או מים בשבת, הוספת תבלין לתבשיל חם שהורד מהאש לפני שבת, דיני נר בשבת,

מושגים:

גפת: פסולת של זיתים או שומשומים לאחר שהוצאה מהם השמן.
חמין: מים חמים.
כירה: מין תנור לכישול. רוחב הכירה למעלה שווה לרוחבה למטה, מסיקים אותה מבפנים, ויש עליה מקום לשתי קדירות.
תנור: דומה לכירה, אלא שהוא צר מלמעלה ורחב מלמטה, וחומו גדול משל כירה.
כופה: כירה קטנה. יש עליה מקום לקדרה אחת, וחומה גדול משל כירה וקטן משל תנור.
מוליאר: כלי חרס או נחושת לחימום מים. יש לו בית קיבול גדול למים ובית קיבול קטן לגחלים.
אנפיכי: כלי נחושת שבקרקעיתו בית קיבול לגחלים ועליו בית קיבול למים.
תמחוי: קערה גדולה.
תולדות האש/ תולדות השמש: דבר שנתחמם ע"י האש נקרא תולדות האש. דבר שנתחמם ע"י השמש נקרא תולדות השמש.

משנה א': נתינת תבשיל חם על גבי כירה בערב שבת

כירה שהסיקה בקטש ובגבבא, נותנים עליה תבשיל,
בנפת ובנעצים, לא יתן עד שיגרוף, או עד שיתן את האפר.
בית שמאי אומרים: חמין אכל לא תבשיל.
ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל.

בית שמאי אומרים: נמלין אכל לא מחזירין.
ובית הלל אומרים: אף מחזירין.

- 1 אם מסיקים את הכירה בקש או בעצים דקים ("גבבא") מותר לתת עליה תבשיל בערב שבת.

מסכת שבת

2 אם מסיקים אותה בגפת או בעצים עבים :

2.1 אסור לתת תבשיל מערב שבת, אם לא גרף את הגחלים או נתן עליה אפר.

2.2 אם גרף את הגחלים או נתן עליהם אפר:

2.2.1 בית שמאי: מים חמים מותר, תבשיל אסור.

2.2.2 בית הלל: מותר שניהם.

כותרת נוספת: האם מותר להחזיר תבשיל שהורד מהכירה בשבת ?

1 בית שמאי: אסור.

2 בית הלל: מותר.

משנה ב': נתינת תבשיל בערב שבת בתנור או בכופח (ראה מושגים)

תנור שְהִסְקוּהוּ בְקֶשׁ וּבִנְבָא, לֹא יִתֵּן בֵּין מְתוּכָה בֵּין מַעַל גָּבִיז.

כְּפַח שְהִסְקוּהוּ בְקֶשׁ וּבִנְבָא, הָרִי זֶה כְּפִירִים.

בְּנֶפֶת וּבְעֵצִים, הָרִי הוּא כְּתָנֹר.

1 נתינת תבשיל בתנור:

1.1 אסור, אפילו אם הסיקוהו בקש או בעצים דקים.

1.2 אסור על גביו ואסור בתוכו.

2 נתינת תבשיל בכופח:

2.1 אם הסיקוהו בקש או בעצים דקים, מותר.

2.2 אם הסיקוהו בגפת או בעצים עבים, אסור.

משנה ג': חימום ביצה בשבת

אֵין נוֹתֵינִן בִּיצָה בְּצֶד הַחֶמֶס בְּשִׁבְלֵי שְׁתַּחְלֻלָּה.

וְלֹא יִפְקִיעָנָה בְּסוּדְרִין. וְרַבִּי יוֹסִי מְתִיר.

וְלֹא יִמְחִינָהּ בְּחֹל וּבְאֵבָק דְּרָכִים בְּשִׁבְלֵי שְׁתַּצְלָה.

1 אין לשים ביצה ליד מיחם שהוחם בשבת ע"י האש כדי שתתבשל קצת ("תתגלגל").

2 חימום ביצה בתוך סודר שהוחם בשבת ע"י השמש:

2.1 תנא קמא: אסור.

2.2 ר' יוסי (ואין הלכה כמותו): מתיר.

3 אין להטמין ביצה בחול או באבק דרכים שהתחממו בשמש.

משנה ד': מים שהוחמו בשבת

מַעֲשֵׂה שְׁעֵשׂוֹ אֲנָשֵׁי מִבְּרֵיא, וְהִבְיִאוּ סִילּוֹן נָעַל צוֹנֵן לְתוֹךְ אֶמָּה נָעַל חֲפִין.

אָמְרוּ לָהֶן חֲכָמִים:

אִם בְּשֶׁבֶת, כְּחֲמִין שְהוּחְמוּ בְשֶׁבֶת, אֲסוּרִין בְּרַחֲצָה וּבְשִׁחִיָּה,

בְּיוֹם טוֹב, כְּחֲמִין שְהוּחְמוּ בְיוֹם טוֹב, אֲסוּרִין בְּרַחֲצָה וּמְטַרְרִין בְּשִׁחִיָּה.

מוֹלִיאָר הַגְּרוּף, שׁוֹתִין הֵימָנוּ בְשֶׁבֶת.

אֲנָשִׁיכִי, אֵף עַל פִּי שְׁגֵרוּפָה, אֵין שׁוֹתִין מִמֶּנָּה.

1 מעשה שעשו אנשי טבריה: העבירו צינור מים צוננים בתוך תעלת מים חמים.

2 אמרו להם חכמים:

2.1 אם המים מתחממים בשבת: הם אסורים ברחיצה ובשתייה, כדין מים שהוחמו בשבת..

2.2 אם המים מתחממים ביו"ט: אסורים ברחיצה, ומותרים בשתייה, כדין מים שהוחמו ביו"ט.

3 מוליאר הגרוף (ראה מושגים) הגרוף: מותר לשתות מהמים שמתחממים בו (משמר את חום המים).

4 אנשיכי (ראה מושגים): אסור לשתות מהמים שמתחממים בו (מחמם את המים).

משנה ה': הוספת מים קרים בשבת לתוך מים חמים

הַחֶמֶס שְׁפָנָהוּ,

לֹא יִתֵּן לְתוֹכּוֹ צוֹנֵן בְּשִׁבְלֵי שְׁיַחְמוּ,

אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְתוֹכּוֹ אוֹ לְתוֹךְ הַכּוֹס כְּדִי לְהַפְּשִׁיךְוּ.

הָאֵלֶפֶס וְהַקְּדוּדָה שְׁהֵעִבִירִין מִרְחִין, לֹא יִתֵּן לְתוֹכֵן מְבֻלִין.

אֲבָל נוֹתֵן הוּא לְתוֹךְ הַקְּעֵרָה אוֹ לְתוֹךְ הַתַּמְחִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְכָל הוּא נוֹתֵן, חוּץ מְדָבָר שֶׁיֵּשׁ בוֹ חֶמֶק וְצִיר.

1 מיחם שמימיו התחממו על גבי האש והורידוהו מהאש בשבת:

1.1 אין להוסיף לתוכו מים צוננים מועטים כדי לחממם.

1.2 מותר להוסיף לתוכו מים צוננים רבים, כדי שכל המים במיחם יהיו פושרים.

1.3 מותר לערות מהמים שבמיחם לתוך כוס ולהוסיף להם מים צוננים, אפילו מועטים.

כותרת נוספת: הוספת תבלין לאילפס או קדירה שיש בהם תבשיל חם שהורד מהאש לפני שבת

מסכת שבת

- 1 תנא קמא:
1.1 אין לתת לתוכם תבלין בשבת כשהתבשיל עדין חם (יותר מיד סולדת).
1.2 מותר לערות את התבשיל לתוך קערה ולתת לתוכו את התבלין.
2 ר יהודה: אם התבשיל אינו חומץ או ציר, מותר לתת תבלין לתוכו אפילו כשהתבשיל חם.

משנה ו': דיני נר בשבת

אין נוהגין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. ואם נתנו מבעוד יום, מותר. ואין נאותין מפניו, לפי שאינו מן המוכן. מטלטלין נר חדש, אבל לא ישן. רבי שמעון אומר: כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת. נוהגין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה.

1 נתינת כלי תחת הנר כדי שיקלוט את השמן שמטפטף מהנר:

- 1.1 בשבת אסור.
1.2 לפני שבת מותר.
2 אסור להנות בשבת מהשמן שנטף מהנר משום שהוקצה להדלקת נר.
3 טלטול נר בשבת:
3.1 תנא קמא: נר שעדיין לא השתמשו בו, מותר לטלטל. נר שהשתמשו בו אסור.
3.2 ר' שמעון: מותר לטלטל כל נר שאינו דולק. אסור לטלטל נר דולק.
4 הנחת כלי תחת הנר כדי לקלוט את ניצוצות הנר:
4.1 כלי ריק מותר.
4.2 כלי עם מים אסור (ואפילו מערב שבת).

פרק ד'

הנושאים העקריים בפרק: דיני הטמנה

משנה א': דברים שאפשר להטמין בהם קדרה רותחת בערב שבת, ודברים אחרים שאסור להטמין

בהם.

במה טומנין ובמה אין טומנין ? אין טומנין, לא בנפת ולא בנבל, לא במלח ולא בסיד ולא בחול, בין לחים בין יבשים. לא בתבן ולא בזגים ולא במוכים ולא בעשבים, בזמן שהן לחים, אבל טומנין בהן כשהן יבשים. טומנין בכסות ובפרות, בכנפי יונה ובנסרת של חרשים, ובנערת של פשתן דקה. רבי יהודה אוסר בדקה ומתיר בגסה.

- 1 דברים שאין טומנים בהם בין אם הם לחים ובין אם הם יבשים.
2 דברים שאין טומנים בהם כשהם לחים אבל טומנים בהם כשהם יבשים.
3 דברים שמותר לטמון בהם.
4 הטמנה בנעורת של פשתן דקה:
4.1 חכמים מתירים.
4.2 רבי יהודה: אוסר בדקה ומתיר בנעורת גסה.

משנה ב': המשך דיני הטמנה בערב שבת

טומנין בשלחין, ומטלטלין אותן. בגוי צמר, ואין מטלטלין אותן. כיצד הוא עושה ? נוטל את הכסוי והן נופלות. רבי אלעזר בן עזריה אומר: קפה, מטה על צדה ונוטל, ושפא יפל ואינו יכול להחזיר. וחכמים אומרים: נוטל ומחזיר. לא כשהו מבעוד יום, לא יכסנו משתחשף. קשהו ונתגלה, מותר לכסותו. ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר, או תחת הכסת.

- 1 מותר להטמין בתוך עורות ("שלחין"), ומותר לטלטל את העורות.
2 הטמנה בתוך חתיכות צמר (שמיוחדות הן לטווייה ואריגה):
2.1 מותר להטמין בהם אך אסור לטלטל אותם.
2.2 מותר להסיר מכסה המכוסה בחתיכות צמר גם אם ע"י כחם יפלו, (טלטול מהצד מותר).
3 כלי המכיל חתיכות צמר וטמנו בתוכו קדירה עם אוכל, כיצד מוציא את הקדירה ?
3.1 ר' אליעזר בן עזריה (ואין הלכה כמותו):
מטה את הקדירה על צידה ומוציא את האוכל, ואינו רשאי להוציא את הקדירה.

מסכת שבת

- 3.2 חכמים: מותר להוציא את הקדירה ואין לחשוש שיפלו חתיכות צמר למקום שהייתה הקדירה.
4 אם לא כיסה את הקדירה בערב שבת לא יכסה בשבת.
5 אם הטמין בערב שבת והרים את המכסה בשבת, מותר להחזירו.
6 מותר להטמין כד ("קיתון") מים צוננים תחת הכר או הכסת, כדי לשמור על צינתם.

פרק ה'

הנושאים העקריים בפרק: דברים שבהמה יכולה לצאת איתם בשבת, ודברים שאינה יכולה לצאת איתם.

משנה א': הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים בשבת על ידי בהמתו של אדם

**בְּמָה בְּהֵמָה יוֹצֵאָה וּבְמָה אֵינָה יוֹצֵאָה ?
יוֹצֵא גִמְלָה בְּאַפְסָר, וְנֹאקָה בְּחֶסֶם, וְלִבְדָּקִים בְּפֶרַמְבִּיָּא, וְסוֹס בְּשִׂיר,**

**וְכָל בְּעָלֵי הַשִּׂיר, יוֹצֵאִים בְּשִׂיר וְנִמְשָׁכִים בְּשִׂיר,
וּמִזֵּין עֲלֵיהֶן וּמוֹכְלִין בְּמִקוֹמָן.**

- 1 פרוט האבזורים שבהמה יכולה לצאת אתם ואלה שאינה יכולה לצאת אתם:
1.1 פרוט אבזורים מותרים לגבי גמל, נאקה, חמור לובי ("לבדקיס") וסוס.
1.2 בעלי החיים שנותנים רצועה בצווארם ("בעלי שיר"): יכולים לצאת עם הרצועה, ומותר למשוך אותם ברצועה.
כותרת נוספת: טבילת שרשרת טמאה של של בהמה או חיה
1 אפשר להזות מי אפר פרה אדומה על השרשרת שבצוואר בעודה על גבי הבהמה.
2 אפשר להטביל את הרצועה כשהיא על צוואר הבהמה.

משנה ב': המשך הוצאה לרשות הרבים על ידי בהמתו של אדם

**חֲמֹר יוֹצֵא בְּמַרְדֵּעַת, בְּזֶמַן שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לוֹ.
זָכְרִים יוֹצֵאִין לְבוּבִין.**

**רְחִלוֹת יוֹצֵאוֹת שְׁחֻזוֹת, כְּבוֹלוֹת וּכְבֻנוֹת.
הַעֲזִים יוֹצֵאוֹת צְרוּרוֹת.**

**רַבִּי יוֹסִי אוֹסֵר בְּכֶלֶן, חוּץ מִן הַרְחֵלִין הַכְּבֻנוֹת.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עֲזִים יוֹצֵאוֹת צְרוּרוֹת לִבְשׁוֹ, אֲכָל לֹא לְחֻלְבּוֹ.**

- 1 חמור יוצא עם מרדעת כשהיא קשורה אליו.
2 איילים ("זכרים") יוצאים עם עור שקשור על זכרותם כדי שלא יעלו על נקבות.
3 רחלות יוצאות:
3.1 כשהאיליה שלהם קשורה למעלה ("שחזות") כדי שיעלו עליהם זכרים.
3.2 כשהאיליה שלהם קשורה למטה ("כבולות") כדי שלא יעלו עליהם זכרים.
3.3 עטופות בבגד ("כבונות") כדי שצמרן לא יתלכלך.
4 עיזים יוצאות קשורות ("צרורות") בדדיהן.
5 רבי יוסי: כל המקרים הנ"ל אסורים חוץ מרחלות שעטופות בבגד.
6 רבי יהודה: עיזים שדדיהן קשורות כדי ליבש את החלב מותר. ואם כדי לשמור על החלב אסור.

משנה ג': המשך הוצאה לרשות הרבים על ידי בהמתו של אדם

**וּבְמָה אֵינָה יוֹצֵאָה ?
לֹא יוֹצֵא גִמְלָה בְּמִטּוֹטְלָתָהּ.**

לֹא עֶקֶד וְלֹא רְגוּל,

וְכֵן שָׂאֵר כָּל הַבְּהֵמוֹת.

לֹא יִקְשֹׁר גְּמָלִים זֶה בָּזֶה וְיִמְשֹׁף.

אֲכָל מְכַנִּים חֲבָלִים לְחוּץ יָדוֹ וְיִמְשֹׁף.

וּבְלִבְדָּ שֶׁלֹּא יִכְרֹף.

1 גמל לא יצא:

- 1.1 בכרית שבדבשתו ("מטוטלת").
1.2 כשרגל קדמית קשורה לרגל אחורית ("עקוד").
1.3 כשפרק תחתון של הרגל קשור לפרק העליון ("רגול").
2 גם בהמות אחרות אסור להם לצאת עקודות או רגולות.
3 משיכת גמל:
3.1 אין לקשור את הגמלים אחד לשני ולהוביל את כולם ע"י משיכת הראשון.
3.2 מותר למשוך מספר גמלים כאשר החבלים של כולם נתונים בידו.
3.3 אין לכרוך את החבלים על גבי ידיו (שייך לנושא של כלאיים ולא לשבת).

מסכת שבת

משנה ד': המשך הוצאה בשבת לרשות הרבים על ידי בהמתו של אדם.
אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה לו, ולא בזוג, אף על פי שהוא פקוק,
ולא בסלם שבצוארו,
ולא ברצועה שבגולו.
ואין התרנגולין יוצאין בחוטין ולא ברצועות שבגוליהן.
ואין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהן.
ואין הרחלים יוצאות חנויות.
ואין העגל יוצא בנימון.
ולא פרה בעור הקפד, ולא ברצועה שבין קרניה.
פרתו של רבי אלעזר בן עזריה, הייתה יוצאה ברצועה שבין קרניה, שלא ברצון חכמים:
1 חמור לא יצא:

- 1.1 עם מרדעת שאינה קשורה לו.
- 1.2 עם פעמון ("בזוג") בצווארו, אפילו אינו משמיע קול.
- 1.3 עם מגן דמוי סולם קטן, שמגן על צווארו.
- 1.4 עם רצועות רחבות בגוליו להגנה מפני חיכוך.
- 2 התרנגולים לא יוצאים:
 - 2.1 עם חוטים שקשורים להם כסימן.
 - 2.2 עם רצועות בגוליהם כדי שלא ישברו כלים.
- 3 האיילים לא יוצאים עם אליה קשורה, ע"י מגן דמוי עגלה קטנה.
- 4 הרחלות לא יוצאות עם קיסם בחוטם ("חנויות").
- 5 העגל לא יוצא עם עול קטן ("גימון") להתרגל להרישה.
- 6 הפרה לא יוצאת עם עור קיפוד קשור בדדיה, ולא ברצועה בין קרניה.
- 7 פרתו של רבי אלעזר בן עזריה יצאה עם רצועה בין קרניה בניגוד לדעת חכמים.

פרק ו':

הנושאים העיקריים בפרק: **חפצים שאסור לצאת אתם בשבת לרשות הרבים. חפצים שאפשר לצאת אתם לרשות הרבים. דיני יציאת קיטע באבזורים שלו בשבת.**

מושגים:

בידית: אצודה (מין טבעת), ששמים בחלק העליון של גרבי אשה כדי לחוקם שלא יפלו.
בבלים: שלשלת ממתכת שמחברת את הביריות שעל שתי רגלי האשה כדי להקטין את גודל פסיעות רגליה.
פריפה: נשים שנהגו להתעטף בצעיף או במלית, היו קושרות את 2 קצות הצעיף אחד לשני. מכניקת הקשירה נעשתה ע"י כריכת אבן, אגוז או מטבע בקצה אחד של הצעיף, וקשירת הצד השני של הצעיף אל אותה כריכה. צורת ההתעטפות הזו נקראת פריפה.

משנה א': **תכשיטים שאסור לאשה לצאת אתם בשבת לרשות הרבים משום גזירת חכמים**

במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה ?
לא תצא אשה, לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן, ולא ברצועות שבראשה.
ולא חטבל בהן עד שתורפם.
ולא בטופפת ולא בסנדובימן בזמן שאינן תפורין.
ולא בכבול לרשות הרבים.
ולא בעיר של זהב ולא בקמלא, ולא בנזמים, ולא בטבעת שאין עליה חותם, ולא במחט שאינה נקובה.
ואם יצאת, אינה חייבת חטאת.
1 לא תצא (אפילו לחצר) עם חוטי צמר או פשטה או סרטים שבראשה.
2 כשטובלת צריכה להתירם קצת כדי למנוע חציצה בין המים לשערות.
3 לא תצא (אפילו לחצר) עם תכשיטים יקרים שעל ראשה, אם אינם תפורים בשבכה שעל ראשה.
4 לא תצא לרשות הרבים בכיפת צמר שתחת לטוטפת ("כבול") אבל יכולה לצאת לחצר.
5 לא תצא לרשות הרבים בתכשיטים יקרים נוספים שיש חשש שתורידם להראות לחברותיה.
6 אם יצאה אשה באחד מהתכשיטים המנויים לעיל אינה חייבת חטאת (כיון שהאסור הוא רק מדרבנן).

משנה ב': **דברים שגבר אינו רשאי לצאת אתם בשבת משום גזירת חכמים**

לא יצא האיש בסנדל המספר,
ולא ביחיד בזמן שאין בגולו מפה,
ולא בתפלין,
ולא בקמיע בזמן שאינו מן הפמחה,
ולא בשריון, ולא בקסדה, ולא במנפים.
ואם יצא, אינו חייב חטאת.

1 לא יצא ב:

מסכת שבת

- 1.1 סנדל המסומר.
 - 1.2 סנדל בודד, אלא אם כן יש לו מכה ברגל השניה.
 - 1.3 תפילין.
 - 1.4 קמיע שקיבל מאדם שאינו עוסק בקמיעות (קמיע של מומחה אין חשש שיורידנו ברשות הרבים).
 - 1.5 שריון צבאי, ולא בקסדה או מגפיים של איש צבא.
- 2 אם יצא באחד מאלה אינו חייב חטאת.

משנה ג': דברים שאסור מדאורייתא לאשה להוציאם לרשות הרבים בשבת

**לא תצא אשה במחט הנקובה,
ולא בטבעת נשים עליה חוחם,
ולא בכליאר,
ולא בכובלת,
ולא בצלוחית של פליטון.
ואם יצתה,
חיבת חטאת, דברי רבי מאיר.
וחכמים פותרין בכובלת ובצלוחית של פליטון.**

1 לא תצא ב:

- 1.1 במחט המיועדת לתפירה ואינה תכשיט.
 - 1.2 בטבעת שמיועדת לחתימה ואינה תכשיט.
 - 1.3 בעטרה מיוחדת ששמים סביב הראש.
 - 1.4 בכובלת (קשר שיש בתוכו בושם).
 - 1.5 בצלחת של מי בושם ("פליטון").
- 2 אם יצאה עם אחד מהדברים הנ"ל:
- 2.1 רבי מאיר: חייבת חטאת.
 - 2.2 חכמים: בכובלת ובצלוחית של מי בושם, פטורה מחטאת.

משנה ד': סוגי כלי נשק שאסור או מותר לצאת בהם בשבת לרשות הרבים

**לא יצא האיש, לא כסיף, ולא בקשת, ולא בחריס, ולא באלה, ולא ברמח.
ואם יצא, חיב חטאת.
רבי אליעזר אומר: תכשיטין הן לו.
וחכמים אומרים: אינן אלא לנאי, שנאמר (ישעיה ב):
"ונקתו חרבותם לאתים ונחיתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".
בירית, מהורה, ויוצאין בה בשבת.
כבלים, סמאין, ואין יוצאין בהן בשבת.**

1 כלי מלחמה:

- 1.1 חכמים: אין לצאת לרשות הרבים בשבת, ואם יצא חייב חטאת.
- 1.2 ר' אליעזר: כלי מלחמה הם תכשיטים לאדם ומותר לצאת בהם בשבת.
- 2 בירית(ראה מושגים): לא מקבלת טומאה ויוצאים בה בשבת.
- 3 כבלים (ראה מושגים): מקבלים טומאה ולא יוצאים בהם בשבת.

משנה ה': דברים שבהם יכולה אשה לצאת בשבת לרשות הרבים

**יוצאה אשה בחוטי שעיר, בין משולה, בין משול חבדחה, בין משול בהמה.
ובטומפת, ובסנבוטין בזמן שהן תפורין.
בכבול ובפאה נכרית לחצר.
במוך שבאזנה, ובמוך שבסנדלה, ובמוך שהתקינה לנדתה.
בפלפל ובגרגיר מלח, ובכל דבר שתתן לתוך פיה,
ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת.
ואם נפל, לא תחזיר.**

שן תוחבת ושן של זהב, רבי מתיר, ונחכמים אוסרים.

- 1 בחוטי קשירה העשויים משער שלה או משל חברתה, או משל בהמה.
 - 2 בתכשיטים שתפורים בשבכה שעל ראשה.
 - 3 בכיפת צמר שתחת לטוטפת ("כבול") או בפאה נוכרית יכולה לצאת רק לחצר.
 - 4 עם צמר גפן ששמה באזנה, בסנדלה או בנידתה.
 - 5 תבלין שנתנה לפיה (כגון פלפל ותבלין מלח):
- 5.1 נתנה קודם שבת יכולה לצאת אתו.
 - 5.2 נתנה בשבת עצמה אסור.

מסכת שבת

5.3 אם נפל התבלין לא תחזירו בשבת.

6 שן תותבת ושן שכוסתה בזהב:

6.1 רבי: מותר לצאת אתה.

6.2 חכמים: אסור.

משנה ו': המשך פרוט דברים שבהם יכולה אשה לצאת בשבת לרשות הרבים

יוצאין בסלע שטל הצינית.

הבנות (קטנות) יוצאות בחוטין, ואפלו בקיסמין שבאוניהן.

ערביות יוצאות רעלות, ומדיות פרופות.

וכל אדם, אלא שדברו חכמים בהוה.

1 יכולה לצאת:

1.1 עם מטבע שקשורה על מכה ברגלה ("צינית") לשם רפואה.

1.2 עם קיסמים או חוטים שתחובים בנקב שבאוזן של בנות קטנות כדי שלא ייסתם הנקב.

1.3 עם רעלה בארצות ערב, ועם בגד עליון רחב ("פרורפות") בארצות מדי.

2 כל אשה יכולה לצאת ברעלה או בגד עליון רחב אלא שנתנו חכמים דוגמאות מהמציאות.

משנה ז': יציאת האשה עם טלית פרופה (ראה מושגים).

פורפת על האבן ועל האגוז ועל הפטבע, ובלבד שלא תפרף לתחלה בשבת.

1 מותר לצאת עם טלית פרופה באבן, באגוז או במטבע.

2 לגבי מטבע צריך לפרוף את הטלית קודם שבת.

משנה ח': דיני יציאת קיטע בשבת באבזורים שלו, לרשות הרבים

הקטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר. ורבי יוסי אסור.

ואם יש לו בית קבול כחוטין, טמא.

סמוכות שלו, טמאין מדרס,

ויוצאין בהן בשבת, ונכנסין בהן בעזרה.

כסא וסמוכות שלו, טמאין מדרס,

ואין יוצאין בהן בשבת, ואין נכנסין בהן בעזרה.

אנקטמין טהורין, ואין יוצאין בהן.

1 רגל מלאכותית:

1.1 ר' מאיר (ואין הלכה כמותו): מותר.

1.2 ר' יוסי: אסור לצאת אתה בשבת.

1.3 אם יש לרגל המלאכותית בית קיבול לרפד אותו בבגדים בלויים ("כתותים"), היא מקבלת

טומאה.

2 קיטע ב-2 רגליו ההולך על סמוכות:

2.1 הסמוכות נטמאות טומאת מדרס כאשר הקיטע זב.

2.2 מותר לצאת בהם בשבת, ולהיכנס בהם לעזרה (אינן נחשבות כנעליים).

3 קיטע ב-2 רגליו שנעזר בכיסא וגם בסמוכות לרגליו כדי להתקדם:

3.1 הכסא והסמוכות נטמאים בטומאת מדרס, כאשר הקיטע הוא זב.

3.2 אין יוצאים בהם בשבת.

3.3 אין נכנסים אתם לעזרה.

כותרת נוספת: אנקטמין (כמין צורת חמור שהליצנים נושאים על כתפיהם כמעשה ליצנות).

1 אינם מקבלים טומאה.

2 אסור לצאת בהם בשבת.

משנה ט': מלבושים מיוחדים שמותר לצאת בהם בשבת

הבנים יוצאין בקשרים,

ובני מלכים בזונין.

וכל אדם, אלא שדברו חכמים בהוה.

1 בנים יוצאים בקשרים מיוחדים (קשרים שמרגיעים את הבן כאשר הוא מתגעגע לאביו).

2 בני מלכים יוצאים בפעמונים מיוחדים שארוגים במלבושיהם.

3 כל הבנים מותרים לצאת בשבת באותם פעמונים אלא שדיבר הכתוב בהוה.

משנה י': יציאה בשבת באבזורים שיש בהם סגולת ריפוי

יוצאין בביצת החרגול, ובשן שטל שועל, ובמסמר מן הצלוב, משום רפואה, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: אף בחל אסור, משום דרכי האמורי.

מסכת שבת

- 1 ר' מאיר: מותר לצאת בהם.
- 2 חכמים: אף בחול אסור לצאת בהם משום דרכי האמורי.

פרק ו':

הנושאים העיקריים בפרק: דיני שווג בשבת, שלושים ותשע המלאכות האסורות בשבת, פרוט שיעורי מינימום שיש בהם חיוב הוצאה מרשות לרשות בשבת.

משנה א': דיני שווג בשבת

כָּל זָדוּל אֶמְרוּ בְּשַׁבַּת:

כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עֵקֶר שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה, אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא חֲטָאת אַחַת.
הַיּוֹדֵעַ עֵקֶר שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה, חַיֵּב עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת.
הַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה, חַיֵּב עַל כָּל אֶב מְלָאכָה וּמְלָאכָה.
הַעוֹשֶׂה מְלָאכֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת, אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא חֲטָאת אַחַת.

- 1 השוכח מצוות שבת, וחילל שבתות הרבה, אפילו במלאכות הרבה, חייב חטאת אחת בלבד.
- 2 היודע שקימת מצוות שבת, ובכל שבת שכח ששבת היום, ועשה בה מלאכות רבות, חייב חטאת אחת על כל שבת.
- 3 היודע ששבת היום, אלא שלא ידע שהמלאכות אסורות, ועשה הרבה מלאכות בהרבה שבתות: חייב על כל אב מלאכה חטאת אחת, אף אם עשה את אותה מלאכה פעמים רבות.
- 4 העושה בהעלם אחד מספר תולדות של אב מלאכה אחד, או אב מלאכה אחד ותולדותיו, חייב רק חטאת אחת.

משנה ב': פרוט שלושים ותשע המלאכות האסורות בשבת

אָבוֹת מְלָאכֹת אַרְבָּעִים חֲסֵר אַחַת.

הַיּוֹדֵעַ. וְהַחוֹרֵשׁ. וְהַקּוֹצֵר. וְהַמְעַמֵּר. הַדָּשׁ. וְהַאֲרֵה. הַבוֹרֵךְ. הַמּוֹחֵן. וְהַמְרַקֵּד. וְהַלֵּשׁ. וְהַאֲפֵה. הַגּוֹזֵז אֶת הַצֶּמֶר. הַמְלַבֵּנוֹ. וְהַמְנַפְצוֹ. וְהַצּוֹבְעוֹ. וְהַמְנַחֵה. וְהַמְסִךְ. וְהַעוֹשֶׂה שְׁנֵי בְּתֵי יִרְדֵּן. וְהַאֲוִיג שְׁנֵי חוּמִין. וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּמִין. הַקּוֹשֵׁר. וְהַמְתִּיר. וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת. הַקּוֹרֵעַ עַל מְנַת לְתַפֵּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת. הַצֹּד צְבִי. הַשּׁוֹחֵטוֹ. וְהַמְפַּנְשִׁיטוֹ. הַמּוֹלְחוֹ וְהַמְעַבְדֵּן אֶת עוֹרוֹ. וְהַמּוֹחֵקוֹ. וְהַמְחַתְּכוֹ. הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. וְהַמּוֹחֵק עַל מְנַת לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. הַבּוֹנֵה. וְהַסּוֹתֵר. הַמְכַבֵּה. וְהַמְבַּעֵיר. הַמְכֵּה בַּפְּטִישׁ. הַמוֹצִיא מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת.
הָרִי אֵלּוֹ אָבוֹת מְלָאכֹת אַרְבָּעִים חֲסֵר אַחַת.

משנה ג': ערכם ושיעורם של דברים שחייבים על הוצאתם בשבת מרשות לרשות

וְעוֹד כָּל אַחַר אֶמְרוּ:

כָּל הַכָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ וּמְצַנִּיעִין כְּמוֹהוּ וְהוֹצִיאוּ בְּשַׁבָּת, חַיֵּב עָלָיו חֲטָאת,
וְכָל שֵׂאִינוֹ כָּשֵׁר לְהַצְנִיעַ וְאֵין מְצַנִּיעִין כְּמוֹהוּ וְהוֹצִיאוּ בְּשַׁבָּת,
אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא הַמְצַנִּיעוֹ.

1. דבר שיש בו תועלת, ויש בו שיעור שרוב בני אדם מחשיבים שיעור כזה להצניעו, המוציאו מרשות לרשות חייב עליו חטאת.
2. דבר שאין בו תועלת או שבני אדם אינם נוהגים לשמור אותו:
 - 2.1. אם אדם מסוים נוהג לשמור אותו, רק הוא חייב על הוצאתו בשבת.
 - 2.2. שאר בני אדם שהוציאו אותו מרשות לרשות אינם חייבים.

משנה ד': פרוט שיעורי מינימום שיש בהם חיוב הוצאה מרשות לרשות בשבת

הַמוֹצִיא חֶבֶן, כְּמֵלֶא פִי פָּרָה.

עֶצֶה, כְּמֵלֶא פִי גָמֶל.

עִמִּיר, כְּמֵלֶא פִי טֹלָה.

עֵשְׂבִים, כְּמֵלֶא פִי גָדִי.

עֵלִי שׁוֹם וְעֵלִי בְּצֵלִים: לַחִים, פְּגָרוֹגְרַת, יְבֻשִׁים, כְּמֵלֶא פִי גָדִי.

וְאֵין מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שׁוֹנוּ בְּשַׁעֲוִירֵיהֶן.

הַמוֹצִיא אֲכָלִים פְּגָרוֹגְרַת, חַיֵּב,

וּמְצַטְרְפִים זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁשׁוֹנוּ בְּשַׁעֲוִירֵיהֶן,

חוּץ מִקְלִפֵּיהֶן וְגִרְעֵינֵיהֶן וְעַקְצֵיהֶן וְסָבֵן וּמְרֻסָּן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוּץ מִקְלִפֵּי עֲדָשִׁים שֶׁמְחַבְּשִׁלוֹת עִמָּהֶן.

1. תבן של תבואה: כמות שהפרה יכולה למלא בו את פיה.
2. עצה (תבן של קיטניות): כמות שגמל יכול למלא בו את פיו.
3. עמיר (קש של שיבולים): כשיעור מלא פיו של טלה.
4. עשבים: כמלוא פיו של גדי.
5. עלי שום ועלי בצלים:
 - 5.1. אם הם לחים וראויים למאכל אדם, כגרוגרת.

מסכת שבת

- 5.2. אם הם יבשים שאינם ראויים למאכל אדם, כמלוא פיו של גדי.
6. צרוף שני חומרים בעלי שיעורים שונים, לכדי שיעור לחיוב הוצאה בשבת:
6.1. חומר ששיעורו גדול אינו מצטרף להשלים חומר ששיעורו קטן.
6.2. חומר ששיעורו קטן, מצטרף להשלים חומר ששיעורו גדול יותר.
7. המוציא אוכל בשיעור כגרוגרת חייב.
8. אוכלים שונים של בני אדם מצטרפים להשלים זה את זה לעניין הוצאה בשבת, למעט:
8.1. תנא קמא: קליפות, גרעינים ועוקצים (זנבות הפרי), ופסולת (בין גסה ובין דקה) של קמח.
8.2. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): קליפות אינן מצטרפות חוץ מקליפות של עדשים שמצטרפים.

פרק ח':

הנושאים העיקריים בפרק: מידות וכמויות מינימליות של דברים שונים שחייב על הוצאתם בשבת.

מושגים:

קשר של מוכסין: המוכס היה כותב שתי אותיות גדולות כסימן ששולם המכס, וסימן זה נקרא "קשר של מוכסין".

משנה א שיעורים של משקים ונוחים שחייבים על הוצאתם בשבת

המוציא יין, כדי מינית הפוס,

חלב, כדי גמיעה.

דבש, כדי לתן על הפתית.

שמן, כדי לסוף אבר קטן.

מים, כדי לעוף בהם את הקילור.

ושאר כל המשקין, בביעית.

וכל השופכין, בביעית.

רבי שמעון אומר: פלן בביעית.

ולא אמרו כל השעורין הללו אלא למצניעיהן.

1. תנא קמא
1.1. יין: כמות כזו שלאחר שמוסיפים לה 3 חלקים של מים, היין ראוי לברכה (1/16 של לוג).
1.2. חלב: כמות שאדם בולע בבת אחת.
1.3. דבש: כמות שנותנים על מכה של בהמת כדי לרפא את הפצעים שנובעים מלחץ המשאות.
1.4. שמן: כמות שמספיקה לסוך אצבע קטנה שברגל של תינוק.
1.5. מים: כמות שמוסיפים למשחת עיניים ("קילור") לפני שמתמשים בה.
1.6. שאר משקין: רביעית.
1.7. מים שאינם ראויים לשתיה: רביעית.
2. רבי שמעון (ואין הלכה כמותו):
2.1. כל המשקים שיעורם רביעית.
2.2. השיעורים שנאמרו לעיל, מיועדים רק לאלה שמצניעים אפילו מעט מחומרים אלה.

משנה ב: מידות של דברים שונים שחייב על הוצאתם בשבת

המוציא חבל, כדי לעשות און לקפה.

גמי, כדי לעשות תלאי לנפה ולכברה.

רבי יהודה אומר: כדי לטל מפני חדת מנעל לקטן.

ניר, כדי לכתב עליו קשר מוכסין.

והמוציא קשר מוכסין, ח"ב.

ניר מחוק, כדי לכרף על פי צלוחית קטנה של פליטון.

1. חבל: כדי לעשות און לאחוז בו סל גדול ("קפה").

2. גמי (קנה גומא לקשירה):

2.1. תנא קמא: כדי לעשות מתלה לנפה או כברה.

2.2. רבי: כדי שיהא בארכו כדי למדוד כף רגל של ילד קטן.

3. נייר: כדי לכתוב עליו "קשר של מוכסין" (ראה מושגים).

4. קשר של מוכסין: אפילו הוא כתוב על קלף חייב.

5. נייר מחוק: כדי לכסות צלוחית קטנה של מי בושם ("פליטון").

משנה ג: המשך הגדרת מידות וכמויות של דברים שחייב על הוצאתם בשבת

עור, כדי לעשות קמיע.

קלף, כדי לכתב עליו פרשה קטנה שבחפלין, שהיא: "שמע ישראל".

מסכת שבת

דיו, כדי לכתב נשמי אותיות.

כחול, כדי לכתב עין אַחַת.

1. עור: כדי לכסות בו קמיע.
2. קלף: כדי לכתוב עליו פרשה קטנה של תפילין, והיא "שמע ישראל".
3. דיו: כדי לכתוב בו שתי אותיות.
4. כחול (צבע עיניים): כדי לצבוע עין אחת.

משנה ד: המשך הגדרת כמיות של חומרים שמחויבים על הוצאתם בשבת

דָּבָק, כְּדִי לְתַן בְּרֵאשׁ הַשֶּׁבֶטְבַּח.

זָפַת וְנִפְרִית, כְּדִי לַעֲשׂוֹת נֶקֶב.

שִׁעוּהָ, כְּדִי לְתַן עַל פִּי נֶקֶב קֶטָן.

חֲרִסִית, כְּדִי לַעֲשׂוֹת פִּי כוֹר שֶׁל צוּרְפִי זָהָב.

רְבִי יְהוּדָה אֹמֵר: כְּדִי לַעֲשׂוֹת פִּטְמוֹט.

סִבִּין, כְּדִי לְתַן עַל פִּי כוֹר שֶׁל צוּרְפִי זָהָב.

סִיד, כְּדִי לְסוּד קִטְנָה שֶׁבְּבִנּוֹת.

רְבִי יְהוּדָה אֹמֵר: כְּדִי לַעֲשׂוֹת כִּלְכּוֹל.

רְבִי נַחֲמִיָּה אֹמֵר: כְּדִי לַעֲשׂוֹת אֲנִדִּיפִי.

1. דבק: כמות שיש לשים בראש זמורה ("שבשבת"), כדי שהעוף ידבק לזמורה.
2. זפת וגופרית: כמות הנצרכת כדי לסתום את פיה של צלוחית, שנותנים בו כסף חי.
3. שעווה: כמות שמספיקה לסתום נקב של צלוחית יין.
4. חרסית (לבנה כתושה):
 - 4.1. תנא קמא: כדי לעשות פי כור שצורפים בו זהב, שהמפוח נכנס בתוכו.
 - 4.2. רבי יהודה: כדי לעשות חצובה ("פטפוט") לכור ההיתוך.
5. סובין: כדי לתת על פי כור של צורפי זהב.
6. סיד:
 - 6.1. תנא קמא: כדי למרוח על קטנה שבבנות כדי להוריד את שערה.
 - 6.2. רבי יהודה: כדי לסוד את הרקה ("כלכול") בשביל לישר את השערות.
 - 6.3. רבי נחמיה: כדי לסוד על המצח כדי להאדימו.

משנה ה: המשך הגדרת מידות וכמיות של חומרים שמחויבים על הוצאתם בשבת

אֲדָמָה,

כְּחוֹתֵם הַמְרַצּוּפִים, דְּבָרֵי רְבִי עֲקִיבָא.

וְחֲכָמִים אֹמְרִים: כְּחוֹתֵם הָאֲגָרוֹת.

זָבֵל וְחוֹל דֶּק,

כְּדִי לְזַבֵּל קֶלַח שֶׁל פְּרוֹב, דְּבָרֵי רְבִי עֲקִיבָא.

וְחֲכָמִים אֹמְרִים: כְּדִי לְזַבֵּל פְּרִישָׁא.

חוֹל הַגֶּס, כְּדִי לְתַן עַל מְלֵא כַף סִיד.

קִנְיָה,

כְּדִי לַעֲשׂוֹת קְלָמוֹס.

וְאִם הָיָה עֵבֶה אוֹ מְרֻסָּס, כְּדִי לְבַשֵּׁל בוֹ בִּיצָה קֵלָה שֶׁבְּבִיצִים, מְרוּפָה וְנִחְוָה בְּאֵלְפָס.

1. אדמה (טיט אדום לחותמות):
 - 1.1. רבי עקיבא: כמות הנדרשת להחתים שקים של סחורה ("מרצופין") שמטעינים על אניות.
 - 1.2. חכמים: כמות הנדרשת להחתים אגרות.
2. זבל וחול דק:
 - 2.1. רבי עקיבא: כמות הנדרשת כדי לזבל צמח יחיד של כרוב.
 - 2.2. חכמים: כמות הנדרשת כדי לזבל צמח יחיד של חציר ("כרישא").
3. חול גס: כמות הנדרשת לעירוב עם סיד, כדי שתיווצר כף סיידים מלאה סיד.
4. קנה:
 - 4.1. קנה שראוי לכתוב בו: כדי לעשות ממנו קולמוס לכתובה.
 - 4.2. קנה עבה או מרוסק: כדי להסיק בו אש שתבשל ביצת תרנגולת בחושה ("טרופה"), ומוכנה לבישול, ("נתונה באילפס").

משנה ו: המשך הגדרת מידות וכמיות של חומרים שמחויבים על הוצאתם בשבת

עֲצָם,

כְּדִי לַעֲשׂוֹת תְּרוּד.

רְבִי יְהוּדָה אֹמֵר: כְּדִי לַעֲשׂוֹת מְפָנוֹ חָף.

זְכוּכִית, כְּדִי לְגַרֵר בוֹ רֵאשׁ הַפְּרָפֵר.

מסכת שבת

צָרוּר או אָבֵן,
כְּדֵי לְזַרֵק בְּעוֹף.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר יַעֲקֹב אוֹמֵר: כְּדֵי לְזַרֵק בְּבִהְמָה.

1. עצם:

- 1.1. תנא קמא: כדי לעשות ממנה כף.
- 1.2. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): כדי לעשות ממנה שן של מפתח.
2. זכוכית: כדי לחדד מחט של עץ שבו מסדר האורג את חוטי השתי.
3. גוש אדמה או אבן:
4. תנא קמא: כדי לזרוק אותו על עוף להבריחו.
5. רבי אליעזר בר יעקב: כדי לזרוק אותו על בהמה שתברח.

משנה ז הגדרת מידות וכמויות של חרס שמחויבים על הוצאתם בשבת

חֶרֶס, כְּדֵי לְתוֹן בֵּין פְּצִים לְחֶבְרוֹ, דְּבַרֵי רַבִּי יְהוּדָה.
רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר: כְּדֵי לְחַתוֹת בּוֹ אֶת הָאוֹר.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כְּדֵי לְקַבֵּל בּוֹ רְבִיעִית.
אָמַר רַבִּי מְאִיר: אִף עַל פִּי שְׂאִין רְאִיָּה לְדָבָר, וְכֵן לְדָבָר: (ישעיה ל) "וְלֹא יִמָּצֵא בְּמִכְתָּו חֶרֶס לְחַתוֹת אֵשׁ מִיְקוּד".

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי: מַשֶּׁם רְאִיָּה ? "וְלַחֲשׂוֹף מִים מִנְבְּא".

1. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): כדי להניח את החרס בין קורות ("פצים") כאשר מסדרים אותם אחד על השני.
2. רבי מאיר: (ואין הלכה כמותו): כדי להעביר בו גחלים בוערות ממקום למקום.
3. רבי יוסי: כדי לאגור בחרס רביעית לוג מים.

פרק ט'

הַנוֹשְׂאִים הַעִיקָרִיִּים בַּפֶּרֶק: עֲבוּדָה זֶרָה מִטְּמֵאָה בְּמִשְׁא כְּדֵין נִידָה, סְפִינָה אִינָה מִקְבֵּלַת טוֹמְאָה, מִסְפָּר נוֹשְׂאִים שֶׁהַמֵּאֲחָד אוֹתָם שֶׁהֵם מִתְחִילִים בְּמִילָה "מִנִּין", הַגְּדֵרַת מִידוֹת וְכִמּוּיוֹת שֶׁל חוֹמְרִים שֶׁמְחֻיבִים עַל הוֹצֵאתָם בַּשַּׁבָּת.

משנה א: עבודה זרה מטמאה במשא כדין נידה

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹבִיא: מִנִּין לְעִבּוּדָה זָרָה שֶׁמְטַמְּאָה בְּמִשְׂא כְּנֶדָה ?
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל): "תִּזְרָם כְּמוֹ דָּוָה, צֵא תֵאֲמַר לוֹ". מֵה נִדָּה מְטַמְּאָה בְּמִשְׂא, אִף עִבּוּדָה זָרָה מְטַמְּאָה בְּמִשְׂא.

משנה ב: ספינה אינה מקבלת טומאה

מִנִּין לְסְפִינָה שֶׁהִיא טְהוֹרָה ? שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ל): "דֶּרֶךְ אֲנִיָּה בְּלֵב יָם".

מִנִּין לְעִירוּנָה שֶׁהִיא נִשְׁשָׁה עַל נִשְׁשָׁה טְפָחִים, שֶׁזוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זְרַעוּנִין, אַרְבָּעָה בְּאֶרְבַּע רִחוּת הָעִירוּנָה וְאֶחָד בְּאֶמְצַע ? שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סא):
"כִּי כְאֶרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָה וְכִגְוָה זְרוּעֶיהָ תִצְמַח", "זְרַעָה" לֹא נֶאֱמַר, אֲלָא "זְרוּעֶיהָ".
כּוֹתֵרַת נוֹסֶפֶת: בַּעֲרוּגָה שֶׁגוֹדְלָה עֲשֵׂה עַל נִשְׁשָׁה טְפָחִים אֲפֻשֶׁר לְזַרְעוֹ חֲמִישָׁה סוּגֵי זְרַעִים שׁוֹנִים

משנה ג: מספר נושאים שהמאחד אותם שהם מתחילים במילה "מנין"

מִנִּין לְפּוֹלְטָת שֶׁכָּבַת זֶרַע בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא טְמֵאָה ? שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יט): "הִיוּ נְכוּנִים לְשַׁלֵּשֶׁת יָמִים".
מִנִּין לְמִפְרָחֵי צִיִּין אֶת הַמִּילָה, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשֶׁבֶת ? שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לד):
"וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹתָם לְאָבִים".
מִנִּין לְשִׁקּוּנֵי רִין לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית בְּרֵאשׁוֹ שְׁעִיר הַפְּשִׁמְלָח ? שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א):
אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ.

1. אשה הפולטת זרע ביום השלישי לשימושה, נטמאת.
2. מותר לחמם מים כדי לרחוץ נימול, אף ביום השלישי למילתו שחל בשבת.
3. קושרים לשון של זהורית בראש השעיר המשתלח ביום הכפורים.

משנה ד: אסור לסוך את הגוף ביום הכפורים כשם שאסור לשנות ביום זה

מִנִּין לְסִיכָה שֶׁהִיא כְּשִׁתְּיָה בַּיּוֹם הַכְּפוּרִים ?
אִף עַל פִּי שְׂאִין רְאִיָּה לְדָבָר, וְכֵן לְדָבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קט): "וְתֵבֵא כְּמִים בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׁמֵן בְּעֶצְמוֹתָיו".

משנה ה: הגדרת מידות וכמויות מינימליות של חומרים שמחויבים על הוצאתם בשבת

הַמוֹצִיא עֲצִים, כְּדֵי לְכַשֵּׁל בִּיצָה קְלָה.
תְּבִלִין, כְּדֵי לְתַבֵּל בִּיצָה קְלָה, וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה.
קִלְפֵי אֲגוּזִים, קִלְפֵי רְמוּנִים, אֲסָטִיס וּפּוּאָה, כְּדֵי לְצַבֵּעַ בָּהֶן בְּגָד קָטָן בְּסִבְכָה.
מִי רִגְלִים, נֶחֶר וּבּוֹרִית, קְמוּנִיא וְאַשְׁלֵג.
כְּדֵי לְכַבֵּס בָּהֶן בְּגָד קָטָן בְּסִבְכָה.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּדֵי לְהַעֲבִיר עַל הַפֶּתֶם.

מסכת שבת

1. עצים: כדי לבשל בהם ביצת תרנגולת שהוכנה לבישול (ראה לעיל ח, ה).
2. תבלין:
 - 2.1. כדי לתבל חביתה של ביצת תרנגולת.
 - 2.2. תבלינים שונים מצטרפים לכדי שיעור הוצאה.
3. קליפות אגוזים, רימונים, עשב או שורש שמיועד לצבע: כדי לצבוע רשת שנשים שמות על השער.
4. מי רגלים או חומרים שמתמשים בהם לניקוי וכביסה (נתר, בורית, קמוניא ואשלג):
 - 4.1. תנא קמא: כדי לכבס אריג קטן שנשים שמות על הרשת שעל שערות ראשן.
 - 4.2. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): כמות המספיקה להסיר כתם דם מהבגד.

משנה ו' המשך הגדרת מידות וכמויות מינימליות של חומרים שמחויבים על הוצאתם בשבת

- פְּלֶפֶלֶת, כָּל שֶׁהִיא. וְעֶפְרָן, כָּל שֶׁהִיא. מִיָּנִי בְּשָׂמִים וּמִיָּנִי מִתְּכוּת, כָּל שֶׁהֵן. מֵאֲבָנֵי הַמְּזֻבָּח וּמֵעֶפֶר הַמְּזֻבָּח, מִקֶּקֶט סְפָרִים וּמִקֶּקֶט מִטְּפָחוֹתֵיהֶם, כָּל שֶׁהֵן. שְׂמֻצְנֵיָן אוֹתָן לְגֻזָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵף הַמוֹצֵיא מִשְׂמָשְׁתֵּי עֲבוּדָה זָרָה, כָּל שֶׁהוּא, שְׁנֹאֵמֵר (דְּבָרִים יג): "וְלֹא יִדְבֹק בְּיַדְךָ מֵאִמְקָה מִן הַחֲרָם".**
1. פלפלת (צמח ששמים בפה כדי להוציא טעם רע): כל שהוא.
 2. פסולת זפת: כל שהוא.
 3. מיני בשמים ומיני מתכות: כל שהוא.
 4. אבני המזבח, עפר המזבח, ומקק (שאריות מספר תורה ומטפחות הספר שכורסמו ע"י תולעים), אסורים בכל שהוא.
 - 4.2. אסורים כיוון שהם חשובים ומצניעים אותם בגניזה.
 5. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): אף המוציא דבר המשמש לעבודה זרה, איסורו בכל שהוא.

משנה ז' המשך הגדרת מידות וכמויות מינימליות של חומרים שמחויבים על הוצאתם בשבת

- הַמוֹצֵיא קֶפֶת הַרוֹכֵלִין, אֵף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִיָּנִין הַרְבֵּה, אִינוּ חֵיִב אֲלָא חֲטָאת אַחַת, זִירְעוֹנֵי גִינָה, פְּחוֹת מְגֵרוּגְרָת. רַבִּי יְהוּדָה (בֵּן בְּתִירָא) אוֹמֵר, חֲמִשָּׁה. זֶרַע קִשְׁוָאִין, שְׁנַיִם. זֶרַע דְּלוּעִין, שְׁנַיִם. זֶרַע פּוֹל הַמְצָרִי, שְׁנַיִם. חֲגַב חֵי טְהוֹר, כָּל שֶׁהוּא. מֵת, כְּגֵרוּגְרָת. צְפָרְתֵי נְרָמִים, בֵּין חֵיהָ בֵּין מַחָה, כָּל שֶׁהִיא, שְׂמֻצְנֵיָן אוֹתָהּ לְרִפּוּאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵף הַמוֹצֵיא חֲגַב חֵי טָמֵא, כָּל שֶׁהוּא, שְׂמֻצְנֵיָן אוֹתוֹ לְקַטֵּן לַעֲוֹן בּוֹ.**
1. קופת רוכלים (תיבה שיש בה מינים רבים של בשמים), חייב חטאת אחת.
 2. זירעוני גינה:
 - 2.1. תנא קמא: פחות מגרוגרת.
 - 2.2. רבי יהודה בן בתירא (ואין הלכה כמותו): חייב על 5 גריירים.
 3. זרעים של קישואים, דלועים או פול המצרי: שני זרעים.
 - 3.1. חגב טהור: חי: כל שהוא, מת: כגרוגרת.
 4. ציפורת כרמים (מין עוף או מין חגב שמצניעים אותו לרפואה): בין חי בין מת, חייב בכל שהוא.
 5. חגב חי טמא:
 - 5.1. תנא קמא: פטור על הוצאתו.
 - 5.2. רבי יהודה: חייב בכל שהוא כיוון שמצניעים אותו למשחק של קטן.

פרק י'

הנושאים העיקריים בפרק:

אדם המצניע דבר לתכלית מסוימת, הוצאה בשבת מרשות היחיד לא בבת אחת או לא בצורה מלאה, המוציא דבר מרשות לרשות שלא בדרך מקובלת, המתכוון להוציא מרשות לרשות ברמת שמירה טובה והוציא ברמת שמירה פחותה, מקרים שבהם פטורים על הוצאה מרשות לרשות בשבת, מלאכות שאינן נעשות כדרך, התולש מעציץ בשבת.

משנה א': אדם המצניע דבר לתכלית מסוימת (כגון: לזריעה, או להראות את הדבר לאחרים, או

לרפואה)

הַמְצָנֵי עֵלְרַע, וּלְדָמָא, וּלְרִפּוּאָה, וְהוֹצִיא בְּשַׁבָּת, חֵיִב בְּכָל שֶׁהוּא. וְכָל אִדָּם אִין חֵיִב עֲלֵיו אֲלָא כְּשֶׁעוּרוֹ. חוֹר וְהִכְנִיסוּ, אִינוּ חֵיִב עֲלֵיו אֲלָא כְּשֶׁעוּרוֹ.

מסכת שבת

1. חייב על הוצאתו בשיעור כל שהוא.
2. אחרים חייבים על הוצאתו, רק בשיעור שקבעו חכמים.
3. חזר, וביטל המצניע את המטרה שלשמה הצניע, מתחייב על הוצאתו בשיעור שקבעו חכמים.

משנה ב: הוצאה בשבת מרשות היחיד לא בבית אחת או לא בצורה מלאה

**המוציא אכלין ונתן על האסקפה,
בין שחזר והוציאן, בין שהוציאן אחר, פטור,
מפני שלא עשה מלאכתו בבית אחת.**

**קפה שהיא מלאה פרות ונתנה על האסקפה החיצונה,
אף על פי שרוב הפרות מבחוק, פטור, עד שיוציא את כל הקפה.**

1. המוציא אוכלים מהבית והניחם על מפתן הבית ("אסקופה") שהיא כרמלית:
בין אם המשיך אח"כ להוציאן לרשות הרבים או שאחר הוציאן:
פטור מחטאת, כיוון שלא עשה עקירה מרשות היחיד והנחה ברשות הרבים בבית אחת.
2. הוצאת סל עם פירות למפתן הבית כך שחלקו ברשות היחיד וחלקו ברשות הרבים:
אפילו אם חלק מפירות עברו מרשות לרשות, אינו חייב חטאת עד שיוציא את כולו.

משנה ג: המוציא דבר מרשות לרשות שלא בדרך מקובלת פטור מחטאת

**המוציא בין בימינו בין בשמאלו, בתוך חיקו או על כתפו, חיב, שכן משא בני קהת,
כלאחר ידו, ברגלו, בפיו ובמרפקו,
באזנו ובשערו,**

ובפגרתו ופיה למטה,

בין פגרתו לחלוקו,

ובשפת חלוקו,

במנעלו, בסנדלו,

פטור, שלא הוציא בדרך המוציאין.

1. המוציא דבר בדרך המקובלת חייב חטאת. כגון:
 - הוציא ביד ימין או ביד שמאל.
 - הוציא בתוך חיקו.
 - הוציא על כתפו.חייב, שכך היה משא בני קהת.
2. המוציא משא בדרך לא מקובלת, כגון:
 - הוציא על כף ידו, ברגלו, בפיו או במרפקו.
 - הוציא באזנו או בשערו.
 - הוציא בתוך חגורתו כאשר פיה מופנה כלפי מטה, או בין החגורה לחלוק.
 - הוציא בשפה התחתונה של חלוקו.
 - הוציא בנעלו או בסנדלו.פטור כיוון שלא הוציא בדרך שמקובל להוציא.

משנה ד: המתכוון להוציא מרשות לרשות ברמת שמירה טובה והוציא ברמת שמירה פחותה

המתכוון להוציא לפניו ובא לו לאחוריו, פטור,

לאחוריו ובא לו לפניו, חיב.

**באמת אפרו: האשה החוגרת בסינר, בין מלפניה ובין מלאחריה חיבת, שכן ראוי להיות חוגרת,
רבי יהודה אומר: אף מקבלי פתקין.**

1. התכוון להוציא חפץ כך שיהיה תלוי מלפניו, ובפועל היה החפץ תלוי מאחוריו, פטור.
2. התכוון להוציא חפץ כך שיהיה תלוי מאחוריו, ובפועל היה החפץ תלוי מלפניו, חייב.
3. האשה שתלתה דבר בסינרה ויצאה מרשות לרשות:
בין אם התכוונה שהדבר יהיה מלפנים והיה בפועל מאחור ובין אם ההיפך:
חייבת כיוון שדרך הסינר להסתובב.
4. רבי יהודה: הדבר נכון גם לגבי שליחים שמעבירים פתקים על גבי קנה עץ התלוי בחגורתם:
בין אם התכוונו שהדבר יהיה מלפנים והיה בפועל מאחור, ובין אם ההיפך:
חייבים על הוצאתם בשבת, שכן דרך החגורה להסתובב.

משנה ה: מקרים שבהם פטורים על הוצאה מרשות לרשות בשבת

המוציא כפר לרשות הרבים, חיב, הוציא אהו שנים, פטורין.

לא יכל אחר להוציא או להוציא אהו שנים, חיבם, ורבי שמעון פוטר.

המוציא אכלין פחות מפשעור בכלי, פטור אף על הכלי, שהכלי טפלה לו.

מסכת שבת

**אָת הַחַי בְּמַטָּה, פְּטוּר אֶף עַל הַמַּטָּה, שֶׁהַמַּטָּה טְפִלָּה לוֹ.
אָת הַמַּטָּה בְּמַטָּה, חַיָּב.
וְכֵן פְּזִית מִן הַמַּטָּה וְכִזִּית מִן הַנְּבִלָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ, חַיָּב.
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.**

1. אחד שהוציא כיכר לחם חייב. שניים שהוציאו יחד את הכיכר פטורים.
2. חפץ שאין אחד יכול להוציאו והוציאוהו שניים:
 - 2.1. תנא קמא: שניהם חייבים.
 - 2.2. רבי שמעון (ואין הלכה כמותו): שניהם פטורים.
3. מוציא אוכל פחות משיעור בתוך כלי, פטור אף על הכלי, שהכלי טפל יחסית לאוכל.
4. מוציא אדם חי במיטה:
אף על המטה פטור שהמטה בטלה יחסית לחי.
5. המוציא את המת במיטה חייב.
6. המוציא כזית מן המת, כזית מן הנבלה, כעדשה מן השרץ:
 7. תנא קמא: חייב שהרי הוא מציל עצמו מן הטומאה.
 8. רבי שמעון: פטור (שזו מלאכה שאינה צריכה לגופה).

משנה ו: מלאכות שאינן נעשות כדרכן

**הַנוֹטֵל צִפּוּרְנֵי זוּ בְּזוּ, אוּ בְּשִׁנְיָו,
וְכֵן שְׁעָרָו, וְכֵן שְׁפָמוֹ, וְכֵן זְקָנוֹ,
וְכֵן הַגּוֹדֵלֶת,
וְכֵן הַפוֹחֶלֶת,
וְכֵן הַפוֹקֶסֶת,
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב, וְחַכְמֵי אוּסְרִין מְשׁוּם שְׁבֻתָּה.**

**הַתּוֹלֵשׁ מְעֻצֵץ נְקוּב, חַיָּב, וְשֹׁאֵינוֹ נְקוּב, פְּטוּר.
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בְּזָה וּבָזָה:**

1. במלאכות הבאות:
 - הנוטל ציפורניו זו בזו, או בשיניו,
 - התולש שערותיו בידיו או בשיניו,
 - הקולעת שער בראשה ("הגודלת"),
 - הכוחלת (צובעת עיניה),
 - הפוסקת (עושה שביל החוצה את שערות ראשה),
- 1.1. ר' אליעזר מחייב חטאת (שהן תולדות של אבות מלאכות).
- 1.2. וחכמים אוסרים משום שבות אבל אינם מחייבים חטאת (מלאכה שנעשית שלא כדרכה).

כותרת נוספת: התולש מעציץ בשבת

1. תנא קמא:
 - 1.1. התולש מעציץ נקוב, חייב.
 - 1.2. התולש מעציץ שאינו נקוב פטור.
2. רבי שמעון (ואין הלכה כמותו): פטור בזה ובזה.

פרק יא'

הנושאים העיקריים בפרק:

הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים ולהיפך, זריקה והושטה מרשות יחיד לרשות יחיד ורשות הרבים באמצע, הזורק חפץ ברשות הרבים, הזורק חפץ בכרמלית, הזורק מכרמלית לרשות היחיד או לרשות הרבים וכן להיפך, שכח ששבת היום, ועשה מלאכה.

מושגים:

רקק מים: מקום של רפש שאפשר לעבור בו בדגל.

משנה א: הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים, או להיפך, או מרשות יחיד לרשות יחיד אחרת

**הַזּוֹרֵק מִרְשׁוּת הַיְחִיד לְרְשׁוּת הָרַבִּים, מִרְשׁוּת הָרַבִּים לְרְשׁוּת הַיְחִיד, חַיָּב.
מִרְשׁוּת הַיְחִיד לְרְשׁוּת הָרַבִּים בְּאֶמְצַע, רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב. וְחַכְמֵי פּוֹטְרִין.**

1. זורק מרשות היחיד לרשות הרבים או להיפך, חייב.
2. זורק מרשות היחיד לרשות יחיד אחרת דרך רשות הרבים (וכגון: שזרק למטה מעשרה טפחים):
 - 2.1. רבי עקיבא: חייב.

2.2. חכמים: פטור.

משנה ב: זריקה והושטה מרשות יחיד לרשות יחיד ורשות הרבים באמצע

- כיצד ? שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים, המושיט והזרק מזו לזו, פטור. היו שתייהן בדיוטא אחת, המושיט חיב, והזרק פטור, ששך היטה עבודת הלויים, שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים, מושיטין הקרשים מזו לזו, אבל לא זורקין. חלית הבור והסלע שהו גבוהין עשרה ורחבן ארבעה, הנוטל מהן והנותן על גבן, חיב, פחות מכן, פטור.**
1. שתי גזוזטראות (מרפסות) זו כנגד זו, ורוחב רשות הרבים מפריד ביניהם: הזורק מזו לזו, או המושיט מזו לזו פטור.
 2. שתי גזוזטראות זו לצד זו, לאורך רשות הרבים ("בדיוטא אחת"): 2.1. המושיט מזו לזו, חיב, הזורק מזו לזו פטור. 2.2. שכך הייתה עבודת הלויים במשכן: שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים, והיו מושיטים מזו לזו, ולא היו זורקים.
 3. בור בתוספת חולייתו (החול שסביבו), או סלע שמונח ברשות הרבים: הנוטל חפץ מהם ומניח ברשות הרבים, וכן להיפך: 3.1. אם גובהם עשרה טפחים ורוחבם ארבעה, חיב. 3.2. אם גובהם פחות מעשרה טפחים, או רוחבם פחות מארבעה, פטור.

משנה ג: דיני זריקת חפץ ברשות הרבים

- הזורק ארבע אמות בכתל, למעלה מעשרה טפחים, זורק באויר, למטה מעשרה טפחים, זורק בארץ. הזורק בארץ ארבע אמות, חיב. זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות, פטור, חוץ לארבע אמות, ונתגלגל לתוך ארבע אמות, חיב.**
1. הזורק חפץ ברשות הרבים והטיחו בכותל: 1.1. אם החפץ נתקע בכותל מעל 10 טפחים, פטור (מעל 10 טפחים זה נחשב מקום פטור). 1.2. אם מתחת ל 10 טפחים, חיב.
 2. הזורק חפץ ברשות הרבים למרחק גדול מ-4 אמות או יותר, חיב.
 3. התכוון לזרוק בתוך ארבע אמות, והתגלגל החפץ מחוץ לארבע אמות, פטור.
 4. הזורק מחוץ לארבע אמות, והתגלגל החפץ לתוך ארבע אמות, חיב.

משנה ד: זריקת חפץ בים או ברקע מים (ראה מושגים)

- הזורק בים ארבע אמות, פטור. אם היה רקע מים ורשות הרבים מהלכת בו, הזורק לתוכו ארבע אמות, חיב. וכמה הוא רקע מים ? פחות מעשרה טפחים. רקע מים ורשות הרבים מהלכת בו, הזורק בתוכו ארבע אמות, חיב.**
1. הזורק חפץ ארבע אמות בים, פטור (הים הוא כרמלית).
 2. רקע מים בתוך רשות הרבים: 2.1. הזורק בתוכו ארבע אמות חיב (דינו כרשות הרבים). 2.2. רקע מים האמור במשנתנו עומקו פחות מעשרה טפחים.

משנה ה: הזורק לתוך כרמלית, מתוך כרמלית, ודרך כרמלית

- הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים, ומן הים לספינה ומן הספינה לים, ומן הספינה לחברתה, פטור. ספינות קשורות זו בזו, מטלטלין מזו לזו. אם אינן קשורות, אף על פי שנקפות, אין מטלטלין מזו לזו.**
1. הזורק מהים (כרמלית) ליבשה (רשות הרבים), וכן להיפך, פטור.
 2. הזורק מהים (כרמלית) לספינה (רשות היחיד) וכן להיפך, פטור.
 3. הזורק מספינה לספינה והים מפריד ביניהם, פטור.
 4. ספינת של שני אנשים הסמוכות זו לזו (בלא הפסק ים ביניהם): 4.1. אם הם קשורות, מותר לטלטל ביניהם (ע"י עירוב). 4.2. אם אינן קשורות, אסור (שמא ייפרדו).

מסכת שבת

משנה ו: שכח ששבת היום, ועשה מלאכה

הזורק וְנוֹכַח לְאַחַר נְשִׁיטָתָהּ מִיָּדוֹ,
קִלְטָהּ אַחֵר, קִלְטָהּ כָּלֵב, אוֹ שֶׁנִּשְׁרָפָהּ, פְּטוּר.
זֶרֶק לְעֵשׂוֹת חֲבוּרָה, בֵּין בְּאָדָם בֵּין בְּבַהֲמָה, וְנוֹכַח עַד שֶׁלֹּא נַעֲשִׂית חֲבוּרָה, פְּטוּר.
זֶה הַכֹּלֵל,
כָּל חִיבֵי חֲטָאוֹת אֵינָן חִיבִין עַד שֶׁתְּהֵא תַחֲלָתֵן וְסוּפֵן שְׁנֵינָה.
תַּחֲלָתֵן שְׁנֵינָה וְסוּפֵן זָדוֹן, תַּחֲלָתֵן זָדוֹן וְסוּפֵן שְׁנֵינָה, פְּטוּרִין.
עַד שֶׁתְּהֵא תַחֲלָתֵן וְסוּפֵן שְׁנֵינָה:

1. זרק אבן מרשות לרשות פטור מחטאת במקרים הבאים:
 - 1.1. נזכר ששבת היום, קדם שנחה האבן ברשות השנייה.
 - 1.2. לא נזכר ששבת, אולם קלט אותה אדם אחר, או קלט אותה כלב, או נשרפה באוויר.
2. זרק אבן כדי לעשות חבורה ונזכר ששבת היום קודם שנעשתה החבורה, פטור,
3. כלל: חייבים חטאת רק אם גם תחילת המעשה וגם סופו נעשה בשוגג.

פרק יב'

הנושאים העיקריים בפרק: דיני מלאכת בונה, שיעור מינימלי של מלאכות שחייבים על עשייתם בשבת, דיני כתיבה בשבת.

מושגים:

העלם דבר: עשיית מלאכה אסורה מתוך שנשכח שהיא אסורה. כגון: שכתב בשבת ושכח ששבת היום, או שכח שאסור לכתוב בשבת. המשנה עוסקת בעשיית מלאכה אחת בשתי העלמות. כגון: שכתב אות אחת בהעלם ששבת היום, ואח"כ נזכר ועשוב שכח, וכתב אות נוספת. הרי יש כאן מלאכה שלימה כיוון שכתב שתי אותיות אולם זה נעשה בשתי העלמות.

משנה א: דיני מלאכת בונה

הבונה כִּפְהָ יִבְנֶה וְיֵהָא חִיב ?
הבונה כָּל שֶׁהוּא,
וְהַמְסִיטָה, וְהַמְכִּיחַ בַּפְּטִישׁ וּבַמַּעְצָד. הַקּוֹדֵחַ כָּל שֶׁהוּא, חִיב.
זֶה הַכֹּלֵל: כָּל הַעוֹשֶׂה מְלָאכָה וּמְלָאכְתּוֹ מִתְקַיְמָת בְּשַׁבַּת, חִיב.
רָבֵן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִף הַמְכִּיחַ בְּקִרְנֵס עַל הַסֶּדֶן בְּשַׁעַת מְלָאכָה, חִיב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כֹמֵתֵקוֹן מְלָאכָה.
1. בכל הפעולות הבאות הנעשות בשבת, כמה יבנה ויתחייב מיתה במזיד וחטאת בשגגה:

- 1.1. הסותם נקב כל שהוא שבקיר.
- 1.2. המקציע אבן ומחליקה ("מסתת"), בכל שהוא.
- 1.3. המכה בפטיש (סיום כל עבודה הקשורה לבניה) או בגרזן, בכל שהוא.
- 1.4. הקודח במקדחה חור, כל שהוא.

- 2. כלל: העושה מלאכה בשבת ויש שמקימים מלאכה זו כמו שהיא, מתחייב חטאת בשוגג ומיתה במזיד.
- 3. רבן שמעון (ואין הלכה כמותו):
- 3.1. אף כשתוך כדי מלאכה מכה על הסדן, ולא על הכלי שהוא מייצר.
- 3.2. כיוון שמחליק את הקורנס לצורך מלאכה.

משנה ב: שיעור מינימלי של מלאכות שחייבים על עשייתם בשבת

הַחוֹרֵשׁ כָּל שֶׁהוּא,
הַמְנַכֵּשׁ וְהַמְקַרְסֵם וְהַמְנַוֵּד כָּל שֶׁהוּא, חִיב.
הַמְלַקֵּט עֵצִים: אִם לְתַקֵּן, כָּל שֶׁהוּן, אִם לְהַסֵּק, כְּדִי לְבַשֵּׁל בִּיצָה קְלָה.
הַמְלַקֵּט עֵשָׂבִים:
אִם לְתַקֵּן, כָּל שֶׁהוּא, אִם לְבַהֲמָה, כְּמֵלֵא פִי הַגְּדִי.
1. חרישה כל שהיא.
2. המנכש עשבים מתוך תבואה או ירקות, בכמות כל שהוא.
3. הקוצץ ענפים יבשים ("מקרסם"), או הקוצץ ענפים לחים ("מזרד") מן האילן, בכמות כל שהיא.
4. המלקט עצים מן האילנות:

- 4.1. אם כוונתו לתקן את הקרקע חייב בכל שהוא (וחייב משום חורש).
- 4.2. אם כוונתו להסקה, צריך ללקט עצים כדי לבשל ביצה (וחייב משום מעמר).

- 5. התולש עשבים:
- 5.1. אם כוונתו לתקן את הקרקע, חייב בכל שהוא (חייב משום חורש),
- 5.2. אם כוונתו להאכיל את הבהמה, צריך לתלוש כדי מלוא פי הגדי (חייב משום מעמר).

משנה ג: דיני מלאכת כתיבה בשבת

מסכת שבת

הכותב נשתי אותיות,
בין בימינו בין בעמאלו,
בין משום אחד בין משני שמות,
בין משני סמניויות,
בכל לשון, חיב.

אמר רבי יוסי: לא חיבו נשתי אותיות אלא משום רושם, נשכף היו כותבין על קרשי המשכן, לידע איזהו בן וזוג.
אמר רבי: מצינו שם קטן משום גדול, שם משמעון ושמואל, נח מנחור, דן מדניאל, גד מגדיאל.

1. הכותב שתי אותיות חייב במקרים הבאים:
 - 1.1. בין אם כתב ביד ימין או ביד שמאל (כאשר הוא שולט בכתיבה בשתי ידין).
 - 1.2. בין אם כתב פעמיים אותה או שכתב שתי האותיות שונות זו מזו.
 - 1.3. בין אם האותיות נכתבו אחת בדיו ואחת בסיקרא.
 - 1.4. גם אם היו האותיות בשפה כל שהיא.
2. רבי יוסי:
 - 2.1. חייב גם אם רשם שני סימנים ולא שתי אותיות.
 - 2.2. כגון: הסימנים שעשו על קרשי המשכן, בגלל הפרוק, כדי לדעת איך להרכיבם
3. רבי: התכוון לכתוב שם ארוך (כגון גדיאל) וכתב רק שתי אותיות (כגון גד), שגם הם שם, חייב.

משנה ד: המשך דיני מלאכת כותב

הכותב נשתי אותיות בהעלם אחד, חיב.
כתב בדיו, בסם, בסקרא, בקומוס ובקנקנתום, ובכל דבר שהוא רושם,
על שני כתלי זויות, ועל שני לוחי פנקס, והן נהגין זה עם זה, חיב.
הכותב על בשרו, חיב.
המסרט על בשרו,
רבי אליעזר מחיב חטאת, ורבי יהושע פוטר.

1. שכח ששבת, או שכתיבה אסורה, וכתב שתי אותיות חייב (חטאת).
2. כתב בצבע שמתקיים חייב, כגון:
 - 2.1. בדיו,
 - 2.2. באדמה כתומה ("סם"),
 - 2.3. בצבע אדום ("סקרא"),
 - 2.4. בשרף של אילן ("קומוס"),
 - 2.5. במים המכילים חומרי נחושת ("קנקנתום"),
 - 2.6. כל כתיבה שמתקיימת.
3. כתב על שני כתלים סמוכים, או על שני דפים סמוכים בפנקס, אם ניתן לקרוא ביחד, חייב.
4. הכותב על בשרו חייב.
5. החורט שתי אותיות על בשרו:
 - 5.1. רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): חייב חטאת.
 - 5.2. רבי יהושע: פוטר (שאינן זו דרך כתיבה).

משנה ה: דוגמאות לכתיבה בשבת שפטורים בהן מחטאת

כתב במשקין, במי פרות, באבק דרכים, באבק הסופרים, ובכל דבר שאינו מתקיים, פטור.
לאחר ידו, ברגלו, בפיו ובמרפקו,
כתב אות אחת סמוך לכתב,
כתב על גבי כתב,
נתפון לכתב חית וכתב שני זנין,
אחת בארץ ואחת בקורה,
כתב על שני כתלי הבית,
על שני דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה, פטור.
כתב אות אחת נוטריקון,
רבי יהושע בן בתירא מחיב, וחכמים פוטרין.

1. כתב כתיבה שאינה מתקיימת, פטור. כגון:
 - 1.1. כתב במשקים או במי פירות.
 - 1.2. כתב באבק דרכים או באבק סופרים (אפרורית של קסת הסופר).
2. כתב בדרך שאינה דרך כתיבה, פטור. כגון:
 - 2.1. כתב דרך גב ידו ("לאחר ידו"), כתב ברגלו, או בפיו או במרפקו.
3. לא כתב שתי אותיות, כגון:
 - 3.1. כתב אות סמוך לאות אחרת שהייתה כבר שם.

מסכת שבת

- 3.2. כתב על גבי כתב אחר (שהיה כבר קצת מטושטש).
4. התכוון לכתוב אות אחת ויצאו לו שתיים, כגון:
כתב שתי אותיות "ז" במטרה לחברם לאות ח', ולא חברם,
5. כתב שתי אותיות שאינן נקראות יחד:
 - 5.1. כתב אות אחת על הרצפה ואות שניה על התקרה,
 - 5.2. כתב שתי אותיות אחת בעמוד זה ואחת בעמוד אחר, ואינם נקראים יחד,
6. כתב אות אחת ומעליה גרש לסימן קיצור של מילה שלימה (כגון א' = אדון):
 - 6.1. רבי יהושע בן בתירה (ואין הלכה כמותו): חייב.
 - 6.2. חכמים: פטור.

משנה ו: הכותב בשוגג שתי אותיות בשני העלמות (ראה מושגים)

**הכותב שתי אותיות בשני העלמות,
אחת שחקרית ואחת בין הערביים,
רבן גמליאל מחייב, וחכמים פוטרין.**

1. דוגמאות לשתי העלמות:
 - 1.1. נעלם ממנו פעמיים שדבר אסור ובין הפעולות נודע לו, ושכה שוב.
 - 1.2. כתב אות אחת בשבת בבוקר, ואות שניה בשבת בין הערביים.
2. בשני המקרים הנ"ל:
 - 2.1. רבן גמליאל: חייב חטאת. (כאילו כתב 2 אותיות בהעלם אחד).
 - 2.2. חכמים: פטור (יש כאן 2 העלמות שכל אחת לחצי שעור).

פרק יג'

הנושאים העיקריים בפרק: שיעור מינימלי להתחייב בשבת במלאכות הקשורות בהכנת בגדים, דיני תפירה וצידה בשבת.

מושגים:

כמלוא רוחב הסיט כפול: שעור מינימלי כדי להתחייב במלאכת טוויה. השיעור הוא פעמיים המרחק שבין האגודל לאצבע (ארבעה טפחים).
כמלא הסיט: כמרחק בין אצבע לאגודל (שני טפחים).

משנה א: שעור מינימלי להתחייב במלאכת אריגה

**רבי אליעזר אומר:
האורג נלשעה חוטין בתחלה ואחד על האריג, חייב.
וחכמים אומרים:**

- בין בתחלה בין בסוף, שעורו שני חוטין.**
1. רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו):
 - 1.1. בתחילת הבגד: המינימום הוא אריגת שלושה חוטים (הכנסת 3 חוטי ערב בין חוטי השתי).
 - 1.2. באמצע הבגד: אפילו חוט אחד.
 2. חכמים: בין בתחילת הבגד ובין באמצעו, המינימום הוא אריגת שני חוטים.

משנה ב: מלאכות הקשורות באריגה ותפירה

**העושה שני בתי נירין,
בנירין, בקרוס, בנפה, בכברה ובסל, חייב.
והתופר שתי תפירות,
הקורע על מנת לתפור שתי תפירות.**

1. העושה שתי טבעות בשבת חייב במקרים הבאים:
 - 1.1. כאשר הטבעות הן בנירים של מכונת האריגה (נול).
 - 1.2. כאשר הטבעות הן במסרק שאיתו מהדקים את חוטי הערב בנול.
 - 1.3. כאשר הטבעות באריגה של רשת הנפה.
 - 1.4. כאשר הטבעות באריגה של כברה (שנקביה גדולים יותר משל הנפה).
 - 1.5. כאשר הטבעות בקליעת סל.
2. התופר שתי תפירות חייב.
3. הקורע לפחות שתי תפירות כדי לתפור חזרה שתי תפירות חייב.

משנה ג עשיית מלאכה שגורמות לקלקול

הקורע בחמתו ועל מחו,

מסכת שבת

וכל המקלקליו, פטורין.

והמקלקל על מנת לתקן, שעורו כמתקן.

1. הקורע מחמת כעס, או הקורע על מת מחמת צער, פטור.
2. העושה מלאכה לשם קלקול בלבד, פטור.
3. המקלקל על מנת לתקן חייב והשיעור הוא כמו השיעור של תיקון.

משנה ד: שיעור מינימלי להתחייב בהם בשבת במלאכות הקשורות להכנת בגדים

שעור המלבן והמנפץ והצובע והטווה, כמלא רחב הסיט כפול.

והאורג שני חוטי, שעורו כמלא הסיט.

1. העושה את המלאכות הבאות בצמר שאורכו כמלוא רוחב הסיט כפול, מתחייב (ראה מושגים):
 - 1.1. המלבן (מכבס את הצמר כדי לעשותו לבן).
 - 1.2. המנפץ (סורק את הצמר כדי להפריד בין שערותיו).
 - 1.3. הצובע.
 - 1.4. הטווה (העושה חוטים מהצמר או מפשתן, או מכותנה וכד')
2. האורג שני חוטי ערב (מכניס את חוטי הערב לתוך חוטי השתי) באורך של מלוא הסיט.

משנה ה: דיני צידה בשבת

רבי יהודה אומר: הצד צפור למגדל וצבי לבית, חיב.

וחכמים אומרים: צפור למגדל, וצבי לבית ולחצר ולביבין.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא כל הביבין שוין.

זה הכלל:

מחסר צידה, פטור,

ושאינו מחסר צידה, חיב.

1. רבי יהודה:
 1. הצד צפור למגדל (גורם לה להיכנס), או הצד צבי לבית, חיב.
 2. חכמים:
 - 2.1. הצד צפור למגדל חייב (כמו ר' יהודה).
 - 2.2. הצד צבי לבית, או לחצר או למקום שהצבי משתמר בו ("ביבין"), חיב.
 3. רבן שמעון בן גמליאל: אין דינם של כל הביבין שווה. אלא זה הכלל:
 - 3.1. אם המקום מחוסר צידה (מקום סגור, אך עדין קשה לתפוס את הצבי), פטור.
 - 3.2. אם המקום אינו מחוסר צידה (שאפשר לתפוסו בנקל), חיב.

משנה ו: המשך דיני צידה

צבי שנכנס לבית

ונעל אחד בפניו, חיב.

ונעלו שנים, פטורין.

לא יכל אחד לנעול ונעלו שנים, חיבין.

ורבי שמעון פוסק.

צבי שנכנס לבית מעצמו:

1. אם נעל אדם את הבית בפני הצבי, חיב.
2. אם נעלו שניים יחד, וכל אחד לבדו יכול לנעול, שניהם פטורים.
3. אם נעלו שניים יחד, ואין אחד לבדו יכול לנעול:
 - 3.1. תנו קמא: חייבים שניהם.
 - 3.2. רבי שמעון (ואין הלכה כמותו), שניהם פטורים.

משנה ז: דיני צידה לצבי שנמצא כבר בחצר

ישב האחד על הפתח ולא מלאהו,

ישב השני ומלאהו, השני חיב.

ישב הראשון על הפתח ומלאהו, ובא השני וישב בצדו,

אף על פי שעמד הראשון והלך לו, הראשון חיב והשני פטור.

הא למה זה דומה? לנועל את ביתו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו.

1. ישב אדם על הפתח של החצר, ונשאר מקום לצבי לצאת:
 - 1.1. אם התיישב אדם נוסף בפתח, כך שהצבי כבר אינו יכול לצאת, השני חיב.
 - 1.2. אם הראשון מלא את הפתח, ואח"כ התיישב אדם נוסף:
 - 1.1. הראשון חייב והשני פטור (גם אם הראשון ילך ועדיין הפתח נשאר סגור על ידי השני).
 - 1.2. פעולתו של השני דומה לאדם שנעל את ביתו בפני גנבים, והתברר שצבי שמור בתוכו.

מסכת שבת

פרק יד'

הנושאים העיקריים בפרק: מלאכת צידה ומלאכת חובל בשבת, עשיית הילמי בשבת, דיני רפואה בשבת.

מושגים:

שמונה שרצים: מושג זה מתייחס לשמונת השרצים הכתובים בתורה (ויקרא יא, כמ - ל): וְהָיָה לָכֶם הַטֶּמֶא בַּשָּׂדֶה הַשָּׂדֶה עַל הָאָרֶץ הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ: וְהָאֲנָקָה וְהַלָּס וְהַלְטָאָה וְהַחֲמָט וְהַתְּנַשְׁמַת. תערובת מרובה של מים ומלח.

הילמי:

משנה א: מלאכת צידה ומלאכת חובל בשבת

שְׂמוֹנֵה שְׂרָצִים הָאֵמוּרִים בַּתּוֹרָה, הַצֵּדָן וְהַחֹבֵל בְּהֵן, חֵיב, וְשָׂאֵר שְׂקָצִים וְרִמְשִׁים, הַחֹבֵל בְּהֵן, פְּטוּר.

הַצֵּדָן לְצִדָּה, חֵיב, שְׂלֵא לְצִדָּה, פְּטוּר.

חֵיבָהּ וְעוֹף שֶׁבְּרִשְׁתּוֹ,

הַצֵּדָן, פְּטוּר, וְהַחֹבֵל בְּהֵן, חֵיב.

1. שמונה שרצים (ראה מושגים):

1.1. הצד אותם (שדרך בני אדם לצוד אותם בשביל עורותיהם), או החובל בהם חייב.

2. שאר שקצים ורמשים:

2.1. החובל בהם פטור.

2.2. הצד אותם:

לצורך כל שהוא, חייב. שלא לצורך פטור. (שאינן דרך בני אדם לצוד אותם).

3. חיה ועוף שברשותו של אדם:

הצד אותם, פטור (שאינם נחשבים מחוסרי צידה). החובל בהם חייב.

משנה ב: עשיית הילמי (ראה מושגים)

אֵין עוֹשֵׂין הִילְמֵי בַשַּׁבָּת,

אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא אֶת מִי הַמֶּלַח, וְטוֹבֵל בְּהֵן פֶּתוּ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַתְּבַשִּׁיל.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וְהִלּוּא הוּא הִילְמֵי, בֵּין מְרַבָּה וּבֵין מוּעָט ?

וְאֵילוּ הֵן מִי מֶלַח הַפְּתוּרִין.

נוֹחַן שָׁמֵן בַּתְּחִלָּה לְתוֹךְ הַפִּים אוֹ לְתוֹךְ הַמֶּלַח.

1. תנא קמא:

1.1. אין עושים הילמי בשבת.

1.2. אפשר להכין מי מלח (הילמי מועט), ולטבול בהם את הפת או את התבשיל.

2. ר' יוסי (ואין הלכה כמותו):

2.1. אין הבדל בין תערובת מרובה או מועטת של מים ומלח.

2.2. אם נותנים שמן לתוך המים קודם שנותנים את המלח, מותר.

2.3. אם נותנים שמן לתוך המלח קודם שפיכת המים, מותר.

משנה ג: דיני רפואה בשבת

אֵין אוֹכְלִין אֲזוּבִיוֹן בַּשַּׁבָּת, לְפִי שְׂאִינוֹ מֵאֲכָל בְּרִיאִים.

אֲבָל אוֹכֵל הוּא אֶת יוֹעֵזֵר,

וְשׁוֹתָהּ אֲבוּב רֹעֵה.

כָּל הָאֲכָלִין אוֹכֵל אֶדָם לְרַפּוּאָה, וְכָל הַפְּשָׁקִין שׁוֹתָהּ,

חוּץ מִמֵּי דְקָלִים וְכֹס עֵקְרִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן לִירוּקָה.

אֲבָל שׁוֹתָהּ הוּא מִי דְקָלִים לְצַמָּאוֹ, וְסָף שָׁמֵן עֵקְרִין שְׂלֵא לְרַפּוּאָה.

1. אין לאכול אזוביון (עשב המשמש תרופה נגד תולעים במעיים) בשבת, כיוון שאינו מאכל לבריא.

2. מותר לאכול יועזר (עשב נגד תולעים בכבד) בשבת, כיוון שגם בריאים אוכלים אותו.

3. מותר לשתות מים שהשרו בהם אבוב רועה (שמשמש תרופה למים מגולים שהורעלו ע"י נחש).

4. כלל: מאכלים ומשקים שאוכלים ושותים גם בריאים, מותרים אף לחולים.

5. חריגים לכלל הנ"ל: מי דקלים (מי מעיין מסוים) וכוס עיקרים (העשוי משורשים של עשבים):

5.1. אסורים לשתות לחולי צהבת, שניכר ממראה פניהם ששותים אותם לרפואה.

5.2. לבריאיים מותר לשתות מי דקלים לצמאם, ולסוך בשמן עקרים לא לשם רפואה.

משנה ד: המשך דיני רפואה בשבת

הַחוּשְׁנֵשׁ בְּשִׁנּוּי,

לֹא יִנְמַע בְּהֵן אֶת הַחֲמָץ.

אֲבָל מְטַבֵּל הוּא כְּדָרְכוֹ, וְאִם וְתַרְפָּא, וְתַרְפָּא.

מסכת שבת

החושש בפתניו,

לא יסוך יין וחמץ, אבל סך הוא את השמן,

ולא שמן ורד.

בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן, שפנו דרכם לסוך בחול.

רבי שמעון אומר: כל ישראל בני מלכים הם.

1. מי שיש לו כאב שיניים:
 - 1.1. לא יגמע חומץ כדי לרפא כאבו, כי זה סימן מובהק לריפוי.
 - 1.2. יכול לטבל פתו בחומץ. כי כך עושים גם הבריאים.
2. מי שיש לו כאב במותניים:
 - 2.1. לא יסוך גופו ביין וחומץ, כי זה סימן מובהק לריפוי.
 - 2.2. יכול הוא לסוך בשמן בלבד, כי כך עושים גם הבריאים.
3. לגבי שמן ורד שמחירו יקר:
 - 3.1. תנא קמא:
 - 3.1.1. בני אדם רגילים לא יסוכו.
 - 3.1.2. בני מלכים שכך דרכם גם בחול, יכולים לסוך גם בשבת.
 - 3.2. רבי שמעון: כל ישראל בני מלכים הם, ומותר לכולם לסוך גם בשמן וורד.

פרק טו:

הנושאים העיקריים בפרק: דיני קשרים וקיפול בגדים בשבת, דיני הצעת המיטות בשבת.

מושגים:

- קשר הגמלים:** זהו קשר שנעשה ע"י מובילי הגמלים. הם נוקבים חור בחוטמו של הגמל, וקושרים בו רצועה, כדי שתישאר עם לעולם.
- קשר הספנים:** זהו קשר שעושים הספנים. הם קושרים חבל בנקב שראש הספניה כדי שישאר עם לעולם.
- מפתח החלוק:** כשהאשה קושרת את חלוקה, היא קושרת רצועה שנמצאת בצד ימין של החלוק אל כתף שמאל של החלוק, ורצועה שנמצאת בצד שמאל, אל כתף ימין של החלוק. קשר זה הוא מפתח החלוק.

משנה א קשר של קיימא שאסור בשבת

אלו קשרים שחביבין עליהן,

קשר הגמלין וקשר הספנין.

וכשם שהוא חביב על קשורן, כך הוא חביב על התרן.

רבי מאיר אומר: כל קשר שהוא יכול להתירו באמת מידי, אין חביבין עליו.

1. תנא קמא: קשרים שחייב עליהם מי שעשעם בשבת:
 - 1.1. קשר הגמלים (ראה מושגים), וקשר הספנים (ראה מושגים), (הם קשרים של קיימא).
 - 1.2. גם להתיר קשר של קיימא אסור בשבת.
2. רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): קשר שניתן להתירו ביד אחת, גם קשר של קיימא, אין חייבים עליו.

משנה ב: סוגים שונים של קשרים

יש לה קשרים שאין חביבין עליהן כקשר הגמלין וכקשר הספנין.

קושרת אשה מפתח חלוקה,

וחוטי סבכה,

ונשל פסיקיא,

ורצועות מנעל וסנדל,

ונודות יין ושמן,

וקדרה של בשר.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

קושרין לפני הבהמה בנטיביל שלא תצא.

קושרין דלי בפסיקיא, אבל לא בחבל.

רבי יהודה מתיר.

כלל אמר רבי יהודה: כל קשר שאינו של קיימא, אין חביבין עליו.

1. יש קשרים שאין חייבים עליהם, אבל אסור לקשרם בשבת (המשנה אינה מפרטת אותם).
2. קשרים שמותרים לכתחילה בשבת:
 - 2.1. קשירת מפתח החלוק (ראה מושגים).
 - 2.2. קשירת חוטי סבכה (רשת שעל שערות האישה).
 - 2.3. קשירת חוטי החגורה ("פסיקיא").
 - 2.4. קשירת חוטי מנעל וסנדל (שקושרים אותם כל יום כשנועלים אותם).
 - 2.5. קשירת נודות יין ושמן, כשסוגרים אותם.

מסכת שבת

- 2.6. קשירת מטלית על גבי קדירת בשר (לשמור על חומה).
3. רבי אליעזר בן יעקב: מותר לקשור חבל על גבי הפתח של החצר כדי שהבהמה לא תצא.
4. קשירת דלי שעל פי הבאר:
- 4.1. בחגורה: מותר (כיוון שאת החגורה בוודאי ייקח).
- 4.2. בחבל:
- 4.2.1. תנא קמא: אסור (כיוון שאת החבל יתכן וישאיר שם).
- 4.2.2. רבי יהודה: מתיר.
5. כלל אמר רבי יהודה: קשר שיש כוונה להתירו, אין חייבים עליו.

משנה ג: קיפול בגדים בשבת

מְקַפְּלִין אֶת הַכְּלִים אֶפְלוּ אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה פְּעָמִים,

וּמְצִיעִין אֶת הַמְּטוֹת מְלִילֵי שֶׁבֶת לְשֶׁבֶת, אֲבָל לֹא מְשַׁבֵּת לְמוֹצָאֵי שֶׁבֶת.
רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: מְקַפְּלִין אֶת הַכְּלִים וּמְצִיעִין אֶת הַמְּטוֹת, מִיּוֹם הַכְּפֻרִים לְשֶׁבֶת,

וְחֻלְבֵי שֶׁבֶת קָרְבִין בְּיוֹם הַכְּפֻרִים.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא טָעַל שֶׁבֶת קָרְבִין בְּיוֹם הַכְּפֻרִים, וְלֹא טָעַל יוֹם הַכְּפֻרִים קָרְבִין בְּשֶׁבֶת.

1. מותר לקפל את הבגדים כדי שלא יתקמטו (ואפילו מספר פעמים עד שיהיו מקופלים יפה).

כותרת נוספת: הצעת המיטות:

1. לצורך השבת (כגון מליל שבת לשבת), מותר.
 2. לצורך מוצש"ק (משבת למוצאי שבת), אסור.
 3. רבי ישמעאל: מיום כפור לשבת שאחריה, מותר לקפל בגדים ולהציע את המיטות.
- כותרת נוספת: הקרבת אברי קרבן תמיד שנשארו בשבת, ביום הכפורים שלאחריו, ולהיפך:**
1. רבי ישמעאל (ואין הלכה כמותו):
 - 1.1. אברי קרבן שנשארו בשבת, אפשר להקריב ביום כפור שאחריה (יו"כ קל משבת).
 - 1.2. אברי קרבן שנשארו ביום כפור, אי אפשר להקריב בשבת שאחריו.
 2. רבי עקיבא: אין להקריב של שבת ביום הכפורים שלאחריה, וכן להיפך (קדושת שניהם שווה).

פרק טו'

הנושאים העיקריים בפרק: דינים הקשורים לדליקה בשבת, כפיית קערה בשבת על גבי נר או על גבי צואה או על גבי עקרב, דין הנאה ממלאכה שעושה נכרי בשבת.

משנה א: מה מותר להציל בשבת מפני הדליקה?

כָּל כְּתָבִי הַקֹּדֶשׁ מְצִילִין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה,
בֵּין שְׁקוּרִין בְּהֵן וּבֵין שְׂאִין קוּרִין בְּהֵן.
וְאֵף עַל פִּי שְׁכֻתוּבִים בְּכָל לַשּׁוֹן, טַעוּנִים וְגִיזָה.
וּמִפְּנֵי מָה אֵין קוּרִין בְּהֵן ? מִפְּנֵי כְּטוֹל בֵּית הַמִּדְּרָשׁ.
מְצִילִין תֵּיק הַסֵּפֶר עִם הַסֵּפֶר,
וְתֵיק הַתְּפִלִּין עִם הַתְּפִלִּין, וְאֵף עַל פִּי שֵׁיטַשׁ בְּתוֹכָן מַעוֹת.
וְלִהְיֹכּן מְצִילִין אוֹתָן ?
לְמַבּוּי שְׂאִינוּ מְפֻלָּשׁ.
בֵּן בְּתִירָא אוֹמֵר: אֵף לְמְפֻלָּשׁ.

1. מותר להציל את כתבי הקודש מפני הדליקה:
 - 1.1. בין אלה שקוראים בהם (תורה ונביאים) ובין אלה שלא קוראים בהם (כתובים).
 - 1.2. בין כתובים בעברית ובין בכל לשון.
2. אלה שאינם כתובים בלשון הקודש ולא קוראים בהם טעונים גניזה.
3. אין קוראים בכתובים בשבת כדי שלא ימנעו לבא לשמוע את הדרשה.
4. כשמצילים ספר תורה מותר להצילו יחד עם התיק שהספר מונח בתוכו.
5. מותר להציל תפילין עם התיק שלהם גם אם יש בתיק מעות.
6. לאן מצילים את כתבי הקודש?
 - 6.1. תנא קמא: למבוי שאינו מפולש (סגור משלוש רוחות, ויש לו לחי ברוח רביעית).
 - 6.2. בן בתירא (ואין הלכה כמותו): אף למבוי מפולש (שאינו לו לחי ברוח רביעית).

משנה ב: כמה מזון מותר להציל בשבת מפני הדליקה?

מְצִילִין מְזוֹן שֶׁלֶשׁ סְעֻדוֹת,
הָרָאִי לְאָדָם, לְאָדָם, הָרָאִי לְבַהֲמָה, לְבַהֲמָה.
בְּיָצֵד ?

מסכת שבת

**נפלה דלקה בלילי שבת, מצילין מזון שלוש סעודות.
בשחרית, מצילין מזון שתי סעודות,
במנחה, מזון סעודה אחת.**

רבי יוסי אומר: לעולם מצילין מזון שלוש סעודות.

1. מותר להציל מזון בכמות הנדרשת לשבת זו בלבד:
 - 1.1. לאדם: מזון הראוי לאכילת אדם, ועד שלוש סעודות.
 - 1.2. לבהמה: מזון הראוי לאכילת בהמה.
2. מספר סעודות שבת שמותר להציל:
 - 2.1. תנא קמא: מספר הסעודות תלוי בזמן שפרצה השריפה.
 - 2.1.1. פרצה קודם סעודת ליל שבת מותר להציל שלוש סעודות.
 - 2.1.2. פרצה בבוקר קודם סעודת שבת מותר להציל שתי סעודות.
 - 2.1.3. פרצה במנחה קודם סעודה שלישית, מותר להציל סעודה אחת בלבד.
 - 2.2. רבי יוסי (ואין הלכה כמותו): מותר בכל זמן בשבת להציל שלוש סעודות.

משנה ג: המשך דיני הצלת מזון בשבת מפני הדליקה

**מצילין סל מלא ככרות, ואף על פי שיש בו מאה סעודות,
ועגול של דבלה, וחיבת של יין.**

ואומר לאחרים: "בואו והצילו לכם".

ואם היו פקחין, עושין עמו חשבון אחר השבת.

להיכן מצילין אותן ?

לחצר המערבת.

בן בתירא אומר: אף לשאינה מערבת.

1. מותר להציל אפילו מאה סעודות, אם האוכל נמצא בכלי אחד, כגון:
 - 1.1. סל מלא ככרות.
 - 1.2. עגול של דבלה, וחיבת של יין.
2. הצלת מזון של אדם ע"י חברו:
 - 2.1. מותר להפקיר את המזון, ולומר לאחרים שיבואו לקחת לעצמם.
 - 2.2. אם האחרים מחזירים את המזון לבעל הבית לאחר השבת, מותר להם לבקש שכר.
3. המקום שלשם מצילים מפני הדליקה:
 - 3.1. תנא קמא: לחצר שעשו בה עירוב חצרות.
 - 3.2. בן בתירא, (ואין הלכה כמותו): אף לחצר שלא עשו בה עירוב.

משנה ד: דיני הצלת בגדים וכלים בשבת מפני הדליקה

ולגנם מוציא כל כלי תשמישו,

ולובש כל מה שיוכל ללבוש, ועוטף כל מה שיוכל לעטף.

רבי יוסי אומר: תמונה עשור כלים.

וחזור ולבוש ומוציא,

ואומר לאחרים, בואו והצילו עמי.

1. מוציאים למקום שמצילים (בהתאם למשנה הקודמת) את הכלים הנחוצים לאדם בשבת.
2. הצלת בגדים:
 - 2.1. תנא קמא: יכול אדם ללבוש ולהתעטף בכמה שיותר בגדים ולהצילם.
 - 2.2. רבי יוסי, (ואין הלכה כמותו): יכול ללבוש מקסימום שמונה עשרה בגדים ולהצילם.
3. מותר לאדם לחזור וללבוש בגדים פעם נוספת כדי להצילם.
4. יכול אף לומר לאחרים בואו והצילו עמי (ע"י שילבשו את הבגדים).

משנה ה: מה מותר לעשות כדי שדליקה לא תתפשט

**רבי שמעון בן גיס אומר: פורסין עור של גדי על גבי נודה תבה ומגדל, שאמו בהן את האור,
מפני שהוא מחרף.**

ועושין מחצה בכל הפלים, בין מלאים בין ריקנים, בשביל שלא תעבר הדלקה.

רבי יוסי אומר בכלי חרש חדשים מלאים מים, לפי שאין יכולין לקבל את האור, והן מתבקעין ומכבין את הדלקה.

1. רבי שמעון בן גיס:
 - 1.1. מותר לפרוס עור של גדי (שאינו נשרף), על גבי ארונות של עץ, שאש אחזה בהם.
 - 1.2. עור הגדי רק נחרך מהאש ואינו משרף.
 - 1.3. מותר לעשות מחיצה מכלים ריקנים או מלאים (במים), כדי שהאש לא תתפשט.
2. רבי יוסי (ואין הלכה כמותו): מחיצה מכלי חרס חדשים מלאים, אסור, כיוון שיכולים להתפקע ולגרור לכיבוי.

מסכת שבת

משנה ו: כיבוי דליקה בשבת ע"י נכרי או ע"י קטן

נכרי שָׁבַא לְכַבּוֹת, אֵין אוֹמְרִים לוֹ: "כִּבֵּה", ו"אֵל תִּכְבֵּה", מִפְּנֵי שֶׁאֵין שְׂבִיתָתוֹ עֲלֵיהֶן. אֲבָל קָטָן שָׁבַא לְכַבּוֹת, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁשְׂבִיתָתוֹ עֲלֵיהֶן.

1. נכרי שבא לכבות דליקה בביתו של ישראל:
 - 1.1. אין לומר לו כבה או אל תכבה.
 - 1.2. אין ישראל מוזהר על שביתת הנוכרי.
2. קטן שבא לכבות דליקה בשבת:
 - 2.1. אין נותנים לו לכבות.
 - 2.2. ישראל מוזהר על שביתת קטן.

משנה ז: כפיית קערה בשבת על גבי נר, על גבי צואה ועל גבי עקרב

כּוֹפִין קַעֲרָה עַל גַּבֵי הַנֵּר בְּשִׁבְלֵי שְׂלֵא תֶאֱחֹז בְּקוֹרָה, וְעַל צוּאָה שֶׁל קָטָן, וְעַל עַקְרָב שְׂלֵא תִשָּׂף.

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה: מִעֲשֵׂה בָּא לִפְנֵי רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּעֶרְב, וְאָמַר: "חֹנְשֵׁנִי לוֹ מִחֲטָאת".

1. מותר לכפות קערה על גבי נר, כדי שלא תישרף התקרה (ובלבד שיישאר פתח לאוויר שלא יכבה הנר).
2. מותר לכפות קערה על גבי צואת תרנגולים, כדי שלא יתלכלך ילד קטן בצואה.
3. כפיית קערה על גבי עקרב:
 - 3.1. תנא קמא: מותר (ואפילו שעל ידי כך העקרב ניצוד).
 - 3.2. רבי יהודה:
 - 3.2.1. אסור (משום צידה), וחייב חטאת.
 - 3.2.2. ספור מעשה שר' יוחנן חשש לחיוב חטאת במקרה כזה.

משנה ח: דין הנאה ממלאכה שעושה נכרי בשבת

נְכָרִי שֶׁהִדְלִיק אֶת הַנֵּר, מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, אֲסוּר. מִלֵּא מִיָּם לְהִשְׁקוֹת בְּהֵמָתוֹ, מִשְׁקָה אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, אֲסוּר. עֲשֵׂה גוֹי כְּכֶשֶׁ לִירֵד בּוֹ, יוֹרֵד אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, אֲסוּר.

מִעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְזַקְנִים שֶׁהָיוּ בְּאֵין בְּסַפְיָנָה, וְעֲשֵׂה גוֹי כְּכֶשֶׁ לִירֵד בּוֹ, וְיָרְדוּ בּוֹ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְזַקְנִים.

1. נכרי שהדליק נר בשבת:
 - 1.1. אם הדליק לצורך עצמו, מותר לישראל להנות מאורו.
 - 1.2. אם הדליק לצורך ישראל, אסור.
2. נכרי שהעביר מים מבור ברשות הרבים לבור ברשות היחיד להשקות את בהמתו:
 - 2.1. אם מילא לצורך עצמו, מותר גם לישראל להשקות בהמתו.
 - 2.2. אם מילא עבור ישראל, אסור.
3. עשה הנכרי כבש לרדת מהספינה ליבשה:
 - 3.1. אם בשביל עצמו עשה, מותר גם לישראל.
 - 3.2. אם בשביל ישראל עשה, אסור.
4. סיפור מעשה על רבן גמליאל וזקנים שירדו מהספינה בשבת, בכבש שעשה נכרי לעצמו.

פרק יז

הנושאים העיקריים בפרק: דיני מלטול בשבת.

מושגים:

קנה של זיתים: רגילים היו לצבור את הזיתים במעטן, שהוא כלי שהזיתים מתחממים בו ומתרככים, והיו בודקים אם ריכוכם נגמר ע"י שהיו מהפכים אותם בקנה מיוחד העשוי לצורך כך. וזהו קנה של זיתים.

משנה א: מלטול כלים שיש להם דלתות

כָּל הַכֵּלִים נִסְלִין בְּשִׁבְתָּהּ וְדִלְתוֹתֶיהָ עִמָּהּ, אִף עַל פִּי שֶׁנִּתְפָּרְקוּ בְּשִׁבְתָּהּ. שְׂאִינָן דוֹמִין לְדִלְתוֹת הַבַּיִת, לִפְנֵי שֶׁאֵינָן מִן הַמוֹכָן.

מסכת שבת

1. מותר לטלטל כלים וגם את דלתותיהם (כגון: ארגזים וארונות), גם כאשר הדלתות פורקו לפני שבת.
2. דלתות של בית:
 - 2.1. אין לטלטל בשבת.
 - 2.2. מטרת דלתות של בית, להיות קבועות ואינן מיועדות לטלטול.

משנה ב: דוגמאות לכלים שמלאכתם לאיסור ומותר לטלטלם לשימוש המותר בשבת (טלטול לצורך גופו)

נוטל אדם קרנס לפצע בו את האגוזים, וקרנס לחתוך את הדבילה. מגרה, לגרוד בה את הגבינה. מגרפה, לגרף בה את הגרונרות. את הרחת ואת המולג, לתת עליו לקטן. את הפוש ואת הכרזר, לחתוב בו. מחט של יד, לטל בה את הקוק, ושל סקאים, לפתח בה את הדלת.

1. קורנס (פטיש) לפצח אגוזים.
2. קרדום (כלי לביקוע עצים) לחתוך דבילה של תאנים דרוסות.
3. מגרה (מסור) לנסר גבינה יבשה.
4. מגריפה לגרוף תאנים יבשות מהחבית.
5. רחת (כלי לזרות תבואה בגורן) ומולג (כלי עם שיניים), להגיש בהם מזונות לקטן.
6. כוש (מוט שהנשים טוות בו), או כרכר (מחט של עץ המשמשת לאריגה), לתחוב אותם לתוך אוכל.
7. מחט של יד כדי להוציא קוץ מהגוף.
8. מחט של סקאים (אנשים שתופרים שקים), כדי לפתוח אתה דלת.

משנה ג: דין קנה של זיתים (ראה מושגים) לענין טומאה ולענין טלטול

קנה של זיתים, אם יש קשר בראשו, מקבל טמאה, ואם לאו, אין מקבל טמאה. בין קנה ובין קנה, נטל בשבת.

1. אם יש קשר (כעין פקק או עיגול או כפתור) בראשו, הקנה מקבל טומאה.
2. אם אין קשר בראשו אינו מקבל טומאה (שנחשב לפשוטי כלי עץ).
3. בין אם יש לו קשר ובין אם אין לא, מותר לטלטלו בשבת (שהרי משתמשים בו לזיתים).

משנה ד: טלטול כלים בשבת

רבי יוסי אומר: כל הכלים נטלין, חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרשה. כל הכלים נטלין לצורך ושללא לצורך. רבי נחמיה אומר: אין נטלין אלא לצורך.

1. רבי יוסי: כלים שמלאכתם לאיסור:
 - 1.1. מותר לטלטלם בשבת לצורך דבר המותר לעשותו בשבת.
 - 1.2. אם יש בהם חסרון כיס (כגון מסור גדול, או יתד של מחרשה) אסור לטלטלם.
2. כלים שמלאכתם להיתר:
 - 2.1. תנא קמא: מותר לטלטלם בין שיש בהם צורך, ובין שאין בהם צורך.
 - 2.2. רבי נחמיה: מותר לטלטלם רק אם יש בהם צורך (לצורך שימושו המיוחד).

משנה ה: טלטול שבדי כלים של כלים הניטלים בשבת

כל הכלים הניטלין בשבת, שבדיהן נטלין עמהן, ובלבד שיהיו עושין מעין מלאכה. שבדי ערבה לכסות בהן את פי החבית, שבדי זכוכית לכסות בהן את פי הפך. רבי יהודה אומר: ובלבד שיהיו עושין מעין מלאכתן. שבדי ערבה לצוק לתוכן מקפה, ושל זכוכית לצוק לתוכן שמן.

1. תנא קמא: אם אפשר לעשות אתם מלאכה כל שהיא, הם ניטלים בשבת, כגון:
 - 1.1. שבדי ערבה (כלי שלשים בו את הבצק) כדי לכסות את פתח החבית.
 - 1.2. שבדי זכוכית כדי לכסות בהם את פתח הפך.
2. רבי יהודה: אפשר להשתמש בשברים רק אם ניתן לעשות בהם את מלאכת הכלי השלם, כגון:
 - 2.1. שבדי ערבה: כדי לצקת לתוכם מרק עבה.

מסכת שבת

2.2. שברי זכוכית: כדי לצקת לתוכם שמן.

משנה ו: דין מלמול של דבר האסור למלמול כשהוא מפל לדבר המותר במלמול.

האבן שבקרויה,

אם ממלאין בה ואינה נופלת, ממלאין בה,

ואם לאו, אין ממלאין בה.

ומורה שהיא קשורה בספיט, ממלאין בה בשבת.

1. אבן שנמצאת בתוך דלעת המיועדת לשאיבת מים (כדי שהדלעת לא תצוף על פני המים):
 - 1.1. אם האבן מהודקת היטב ואינה נופלת בזמן השאיבה, מותר למלא בדלעת מים בשבת.
 - 1.2. אם האבן יכולה ליפול מהדלעת, אין למלא בדלעת מים.
2. זמורה של גפן הקשורה בטפיח (דלי קטן), מותר לשאוב בעזרתה מים מן הבור.

משנה ז: דין סתימת חלון ע"י לוח המיועד לכך בשבת

פקק החלון,

רבי אליעזר אומר: בזמן שהוא קשור ותלוי, פוקקין בו,

ואם לאו, אין פוקקין בו.

וחכמים אומרים: בין כך ובין כך, פוקקין בו.

1. רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו):
 - 1.1. אם הלוח קשור בחלון ותלוי באוויר, מותר לסתום איתו את החלון.
 - 1.2. אם הלוח אינו קשור או שאינו תלוי באוויר, אין לסתום איתו את החלון.
2. חכמים: בין קשור בין אינו קשור מותר לסתום איתו את החלון.

משנה ח: מלמול של כיסויי כלים

כל פסווי הכלים נשיג להם בית אחיזה, נטלים בשבת.

אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? בכסויי הקרקעות, אבל בכסויי הכלים, בין כך ובין כך נטלים בשבת.

1. תנא קמא: אם יש להם בית אחיזה ניטלים בשבת.
2. רבי יוסי (ואין הלכה כמותו):
 - 2.1. רק בכיסויי קרקעות (כגון: כיסוי של בור) מבדילים בין יש להם בית אחיזה לאין להם.
 - 2.2. בכיסויי כלים, כל הכיסויים ניטלים בשבת.

פרק יח

הנושאים העיקריים בפרק: פינוי אוכל בשבת, התנהגות עם בעלי חיים ותינוקות בשבת, דיני לידה בשבת.

מושגים:

מעשר ראשון שנימלה תרומתו: זהו מעשר ראשון לאחר שהלוי הפריש ממנו תרומת מעשר, ואפילו אם לא הופרשה קודם תרומה גדולה. כגון שהלוי הקדים ולקח מעשר ראשון מהשיבולים קודם שהיה מרוח הכרי, ועדיין לא התחייבה התבואה בתרומה גדולה.
מעשר ראשון שלא נימלה תרומתו: מעשר ראשון שנמצא בידי הלוי אך לא הופרשה ממנו תרומה גדולה למרות שהיה כבר מירוח הכרי והיה חייב בתרומה גדולה.

משנה א: דיני פינוי אוכל של בהמה או של אדם בשבת,

מפנין אפלו ארבע וקמש קפות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני בטול בית המדרש,

אבל לא את האוצר.

מפנין תרומה מהורה, ודמאי,

ומעשר ראשון שנוטלה תרומתו,

ומעשר שני והקדש שגפדו,

והתרומס היבע, מפני שהוא מאכל לעניים.

אבל לא את הפביל,

ולא מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו,

ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו,

ולא את הלוי, ולא את המדרגל.

רבן שמעון בן גמליאל מתייר בלוי, מפני שהוא מאכל עורבין.

1. פינוי תבן:
 - 1.1. מותר לפנות קופות (סלים) רבות של תבן, כדי להכין מקום לאורחים או לתלמידים.
 - 1.2. אסור לפנות את כל האוצר (מחסן של תבן).
2. פינוי מאכלי אדם:
 - 2.1. אוכלים שמותר לפנות:
 - 2.1.1. תרומה טהורה ודמאי.

מסכת שבת

- 2.1.2 מעשר ראשון שנטלה תרומתו (ראה מושגים).
- 2.1.3 מעשר שני או הקדש שנפדו (אפילו אם לא הופרש חומש בתהליך הפדיון).
- 2.1.4 תרומוס יבש מפני שהוא משמש כמאכל עניים.
- 2.2 אוכלים שאסור לפנות:
 - 2.2.1 טבל.
 - 2.2.2 מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו (ראה מושגים).
 - 2.2.3 מעשר שני או הקדש שלא נפדו.
 - 2.2.4 חרדל (שאינו ראוי לאכילה ללא טיפול).
3. פינו לוף:
 - 3.1 תנו קמא: אסור לפנות (כמו בצל).
 - 3.2 רבן שמעון בן גמליאל: מותר לפנות כיון שיש שמאכילים אותו לעורבים.

משנה ב: דבר שמיועד בדרך כלל להסקה, והכינו אותו למאכל בהמה

חֲבִילֵי קֶשֶׁת וְחֲבִילֵי עֵצִים וְחֲבִילֵי יָרְדִים, אִם הִתְקִינָן לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה, מְטַלְטְלִין אוֹתָן, וְאִם לֹא, אֵין מְטַלְטְלִין אוֹתָן. כּוֹפִין אֶת הַסֵּל לְפָנֵי הָאֶפְרוּחִים, כְּדֵי שְׂיַעֲלוּ וְיִרְדּוּ. תְּרַנְגְּלַת שֶׁבְרַחָה, דּוֹחִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתִּקְנֶס. מְדִינַת עֲגִלּוֹ וְסִיחִין בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. אִשָּׁה מְדַדָּה אֶת בְּנָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:

אֵימָתִי ? בְּמָן נִשְׁוֵא נֹטֵל אַחַת וּמְנִיחַ אַחַת, אֲכָל אִם הִיא גּוֹרֵר, אָסוּר.

1. חבילות של קש, של עצים או של זרדים (שבדרך כלל מיועדים להסקה):
 - 1.1 אם הכינו אותם בערב שבת לשם מאכל בהמה, מותר לטלטלם בשבת.
 - 1.2 אם לא הכינו אותם למאכל בהמה, אסור לטלטלם.

כותרת משנה: התנהגות עם בעלי חיים ותינוקות בשבת:

1. מותר להניח סלים בשבת כדי שאפרוחים יעלו לאכול דרך סלים אלו.
2. תרנגולת שברחה מותר לדחוף אותה בידיים כדי שתחזור למקומה.
3. סייחים ועגלים מותר לאחוז בגופם בשבת ברשות הרבים כדי לסייע להם ללכת.
4. עזרה לתינוק ללכת:
 - 4.1 תנא קמא: מותר להוליכו ברשות הרבים.
 - 4.2 רבי יהודה:
 - 4.2.1 אם הוא מרים רגל אחת ומניח את השנייה, מותר לעזור לו.
 - 4.2.2 אם הוא גורר רגליו בארץ ואינו מגביהן, אסור.

משנה ג: דיני לידה בשבת, גם של בהמות וגם של אשה

אֵין מִיִּלְדִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל מְסַעְדִין.

וּמִיִּלְדִין אֶת הָאִשָּׁה בְּשַׁבָּת,

וְקוֹרִין לָהּ חֲכָמָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם,

וּמְחַלְלִין עָלֶיהָ אֶת הַשַּׁבָּת,

וְקוֹשְׁרִין אֶת הַטְּבוֹר.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵף חוֹתְכִין.

וְכָל צְרָכֵי מִילָה עוֹשִׂין בְּשַׁבָּת.

1. לידת בהמה: לא מילדים את הוולד, אבל אווזים אותו ("מסעדים") שלא ייפול כשהוא יוצא.
2. לידת אשה: מותר לעשות את הדברים הבאים:
 - 2.1 לילד את האשה.
 - 2.2 להביא יולדת בשבת לצורך הלידה.
 - 2.3 לחלל את השבת לצורך הלידה.
 - 2.4 לקשור את הטבור של הוולד.
 - 2.5 רבי יוסי: אף חותכים את הטבור של הוולד.
3. מותר לעשות בשבת כל צרכי מילה.

פרק יט

הנושאים העיקריים בפרק: דיני ברית מילה בשבת.

מושגים:

מסכת שבת

מילה ופריעה: עור הערלה הוא עור כפול. העור החיצוני נקרא "עור המילה", אותו כורת המוהל בסכין. העור הפנימי הוא מעין קרום רך, ונקרא "עור הפריעה", ואותו קורע המוהל לאחר חיתוך הערלה.

משנה א: דיני הכנת מכשירי ברית מילה בשבת

רבי אליעזר אומר: אם לא הביא כלי מערב שבת, מביאו בשבת מגולה. ובספנה, מכסהו על פי עדים.

ועוד אומר רבי אליעזר: כורתים עצים לעשות פחמין ולעשות כלי ברזל. כלל אומר רבי עקיבא:

כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת, אינה דוחה את השבת, ושאי אפשר לעשותה מערב שבת, דוחה את השבת.

1. רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו):

1.1. אם לא הביא המוהל את סכין המילה מערב שבת:

1.1.1. יביאו מגולה.

1.1.2. אם מסוכן להביאו מגולה, מותר לכסותו, ובלבד שיש עדים שהסכין הובא למילה.

1.2. אם אין סכין, מותר אף לכרות עצים, לעשות מהם פחמים, כדי לעשות סכין למילה.

2. רבי עקיבא:

2.1. מלאכה שאפשר לעשותה בערב שבת (כגון הכנת הסכין) אינה דוחה את השבת.

2.2. מלאכה שאי אפשר לעשותה מערב שבת (כגון המילה עצמה) דוחה את השבת.

משנה ב: עשיית צרכי מילה בשבת

עושין כל צרכי מילה בשבת.

מוהלין, ופורעין, ומוצצין,

ונוחזין עליה אספליית וכמון.

אם לא שחוק מערב שבת, לוטס בשניו ונוחז.

אם לא סרף יין ושמן מערב שבת, ינתן זה בעצמו וזה בעצמו.

ואין עושין לה חלוק לכתחלה,

אבל כורך עליה סמרטוט.

אם לא התקין מערב שבת, כורך על אצבעו ומביא, ואפילו מחצר אחרת.

1. מותר למול ולפרוע (ראה מושגים) ולמצוץ את דם המילה.

2. מותר לשים תחבושת וכמון על המילה.

3. אם הכמון לא שחוק מותר ללעוס אותו בשיניים.

4. אם אין יין ושמן מעורבבים היטב:

5. נותן באותה קערה יין לחוד, ושמן לחוד, ואין חוששים להתערבבות.

6. הכנת שרוול קטן לכרוך אותו על הגיד:

6.1. אסור לעשותו לכתחילה בשבת.

6.2. מותר לכרוך בד (סמרטוט) על הגיד.

6.3. ואם אין בד אפשר להביאו בדרך מלבוש, שכורך את הבד על אצבעו. אפילו מחצר אחרת.

משנה ג: המשך עשיית צרכי מילה בשבת

מרחיצין את הקטן, בין לפני המילה ובין לאחר המילה,

ומזלפין עליו ביד, אבל לא בכלי.

רבי אלעזר בן עזריה אומר:

מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת, שנאמר (בראשית לד) "

"ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים".

ספק ואנדרוגינוס,

אין מחללין עליו את השבת, ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס.

1. רחיצת תינוק במים חמים ביום המילה:

1.1. תנא קמא (ואין הלכה כמותו):

1.1.1. מותר לזלף עליו מים (רחיצה שלא כדרכה), בין לפני המילה ובין אחריה.

1.1.2. אין לרחוץ אותו בכלי (רחיצה רגילה).

1.2. רבי אליעזר:

1.2.1. רוחצים את הקטן כדרכו (אפילו בכלי).

1.2.2. רוחצים אותו אפילו ביום השלישי למילתו.

2. תינוק שיש ספק אם נולד בחודש השמיני או אנדרוגינוס (יש לו סימני זכר וגם סימני נקבה):

2.1. תנא קמא: אין מלים אותו בשבת.

2.2. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): אנדרוגינוס מותר למול בשבת.

מסכת שבת

משנה ד: דין מי שמל בשבת מילה שלא בזמנה

מי שהיה לו שני תינוקות, אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת, ושכח ומל את שני אחר השבת בשבת, ח"ב. אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת, ושכח ומל את שני ערב שבת בשבת, רבי אליעזר מח"ב חטאת, ורבי יהושע פוסר.

1. שני תינוקות אחד שיום השמיני שלו חל בשבת, ואחד שיום השמיני שלו חל ביום ראשון:
 - 1.1. אם טעה ומל את של יום ראשון בשבת:
 - 1.1.1. לא קיים מצוות מילה, שהרי לא הגיע יום השמיני.
 - 1.1.2. חייב חטאת שחילל שבת.
 2. שני תינוקות אחד שיום השמיני שלו חל בערב שבת, ואחד שיום שמיני שלו חל בשבת:
 - 2.1. אם טעה ומל את של ערב שבת בשבת:
 - 2.1.1. קיים את המצווה.
 - 2.1.2. רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): חייב חטאת (שהמצווה אינה דוחה שבת).
 - 2.1.3. רבי יהושע: פטור מחטאת (הואיל וטעה בדבר מצווה).

משנה ה: מלים תינוק ביום השמיני, התשיעי, העשירי, האחד עשר או השתיים עשר.

קטן נמול לשמונה, לתשעה, ולעשרה, ולאחד עשר, ולשנים עשר, לא פחות ולא יותר. הא כיצד?

בדרכו, לשמונה,

נולד לבין השמשות, נמול לתשעה,

בין השמשות של ערב שבת, נמול לעשרה,

יום טוב לאחר שבת, נמול לאחד עשר,

שני ימים טובים של ראש השנה, נמול לשנים עשר.

קטן החולה, אין מוהלין אותו עד שיבריא.

1. פרוט כל אחד מהמקרים:
 - 1.1. מילה רגילה שאין בה ספק מלים ביום השמיני.
 - 1.2. נולד בין השמשות, נימול ביום שהוא ספק תשיעי.
 - 1.3. נולד בערב שבת בין השמשות, מלים ביום ראשון שבוע אחר כך, שהוא ספק עשירי.
 - 1.4. נולד בערב שבת בין השמשות, ויום ראשון לאחר שבוע זה יו"ט:
 - 1.4.1. אם זה יו"ט רגיל, מלים ביום שני, שהוא ספק יום אחד עשר.
 - 1.4.2. אם יו"ט זה שני ימי ראש השנה, מלים ביום שלישי, שהוא ספק יום השנים עשר.
 - 1.5. קטן חולה, מלים אותו רק לאחר שיבריא.

משנה ו: דיני ציצין (חתיכות עור) המעכבים את המילה

אלו הן ציצין המעכבין את המילה,

בעור החופה את רב העטרה.

ואינו אוכל בתרומה.

ואם היה בעל בעור, מתקנו מפני מראית העין.

מל ולא פרע את המילה, כאלו לא מל.

1. אם חתיכות העור של המילה מכסים את רוב העטרה זה מעכב, התינוק לא נחשב מהול.
2. אם הנימול כהן, אסור לו לאכול בתרומה.
3. אם הנימול שמן, ואף לאחר הורדת הערלה נראה כאילו העור מכסה את ראש הגיד:

על המוהל להסיר את הבשר מן העטרה שלא יראה כאילו הוא ערל.
4. אם מל את העור ולא פרע את הקרום הדק שתחת עור המילה, כאילו לא מל.

פרק כ

הנושאים העיקריים בפרק: שימוש במכשירי אוכל נפש בשבת וביו"ט, פעולות שונות המותרות

בשבת, פעולות שמותר לעשות בשבת רק בדרך בשינוי, מלאכות

הקשורות להאכלת בהמות בשבת, דיני מוקצה.

מושגים:

מכבש: כלי העשוי משני לוחות ונותנים בתוכו את הבגדים כדי ליישרם. יש מכבש של בעלי בתים ויש מכבש

של כובסים.

משמרת: מסנת שמיועדת לסינון יין.

משנה א: שימוש במכשירי אוכל נפש בשבת וביו"ט

רבי אליעזר אומר:

מסכת שבת

תולין את המשמרת ביום טוב, ונותנין לתלויה בשבת. וחכמים אומרים:

- אין תולין את המשמרת ביום טוב, ואין נותנין לתלויה בשבת, אבל נותנין לתלויה ביום טוב.**
1. תליית משמרת (ראה מושגים) על כלי כדי לסנן בתוכה יין (והרי זה עשיית אוהל) :
 - 1.1. רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו):
 - 1.1.1. מותר לתלותה ביו"ט (מתיר עשיית מכשירי אוכל נפש).
 - 1.1.2. אסור לתלותה בשבת, אבל מותר לתת אוכל למסננת תלויה.
 2. חכמים:
 - 2.1. ביו"ט: אסור לתלותה, ומותר לתת לתוכה אוכל.
 - 2.2. בשבת: אסור אף לתת אוכל לתוכה אוכל.

משנה ב: פעולות שונות המותרות בשבת

נותנין מים על גבי השמרים בשביל שיצלו, ומסנינין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית, ונותנין ביצה במסננת של חרדל, ועושין אנומלין בשבת.

רבי יהודה אומר: בשבת, בכוס, ביום טוב, בלגין, ובמועד, בחבית. רבי צדוק אומר: הפל לפי האורחין.

1. אפשר לתת מים על שמרים הנמצאים בתוך מסננת כדי שיעשו השמרים צלולים יותר.
2. מותר לסנן את היין:
 - 2.1. דרך סודר (המיוחד לסינון).
 - 2.2. דרך כפיפה המצרית (סל העשוי מענפים).
3. מותר לתת ביצה טרופה לתוך חרדל הנמצא במסננת (כדי שהחלמון ישאיר גוון בחרדל).
4. עשיית אנומלין (יין, דבש ופלפלים יחד).
 - 4.1. תנא קמא: אין הגבלה בכמות.
 - 4.2. רבי יהודה:
 - 4.2.1. בשבת: מותר לעשות בכוס ולא יותר.
 - 4.2.2. ביו"ט: מותר לעשות בבקבוק או בכד ולא יותר.
 - 4.2.3. בחול המועד מותר אפילו בחבית.
 - 4.3. רבי צדוק: מותר בהתאם לכמות האורחים.

משנה ג: פעולות שמותר לעשות בשבת רק דרך שינוי

אין שורין את החלתית בפושטין, אבל נוטן לתוף החמין. ואין שורין את הפרשינין ולא שפין אומן, אבל נוטן לתוף הכברה או לתוף הפלפלה. אין סוברין את התבן בכברה, ולא יתנונו על גבי מקום גבוה בשביל שיגד המוץ, אבל נוטל הוא בכברה ונותן לתוף האבוס.

1. שריית חילתית (צמח שמשמשים בו לרפואה ולתבלין):
במים פושרים אסור, בתוך חומץ מותר.
2. שריית כרשינים (מין קטניות שמשמשים למאכל בהמה).
 - 2.1. אסור לתת עליהם מים (כדי להציף את הפסולת), ואסור לשפשף אותם ביד.
 - 2.2. מותר לתת אותם לתוך סל או כברה (למרות שהפסולת נופלת דרך החורים).
3. נתינת תבן בכברה (מן גפה עם חורים גדולים יותר), או במקום גבוה:
 - 3.1. אסור לתת תבן בכברה כדי שיפול המוץ.
 - 3.2. אין לתת את התבן במקום גבוה כדי שהמוץ יעוף עם הרוח.
 - 3.3. מותר להעביר תבן בכברה לאבוס של הבהמה.

משנה ד: מלאכות הקשורות להאכלת בהמות בשבת

גורפין מלפני הפטם, ומסלקין לצדדין מפני הרעי, דברי רבי דוסא. וחכמים אוסרין. נוטלין מלפני בהמה זו, ונותנין לפני בהמה זו בשבת.

1. מותר לגרוף את הפסולת שנשארה באבוס השור, כדי שלא תתערב בתבן חדש שנותנים לו לאכול.
2. סילוק לצדדים עודף של תבן כדי שלא יתלכלך בצואת השור:
 - 2.1. רבי דוסא (ואין הלכה כמותו): מותר.

מסכת שבת

- 2.2. חכמים: אסור.
3. מותר להעביר אוכל מבהמה אחת לבהמה אחרת.

משנה ה': דיני מוקצה

**הקש שעל גבי המטה, לא ינענעו בידו, אלא ינענעו בגופו.
ואם היה מאכל בהמה, או שהיה עליו כר או סדין, ינענעו בידו.
מכבש של בעלי בתים, מתירין, אבל לא כובשין,
ושל כובשין, לא יגע בו.
רבי יהודה אומר: אם היה ספר מערב שבת, מתיר את פלו ושומוטו.**

1. קש שעל גבי המיטה:
 - 1.1. אם הקש מיועד להסקה (ולכן הוא מוקצה):
 - 1.1.1. אסור לנענע אותו בידיים.
 - 1.1.2. מותר לנענע אותו בגוף (שזה טלטול מהצד ומותר).
 - 1.2. אם הקש מיועד למאכל בהמה, או לשכיבה (שיש עליו כר או סדין), מותר לנענעו בידיים.
2. מכבש (ראה מושגים) של בעלי בתים:
 - 2.1. מותר לפתוח אותו כדי להוציא משם בגדים לצורך שבת.
 - 2.2. אסר לשים בתוכו בגדים ולסגור אותו (משום הכנה לצורך חול).
3. מכבש של מכבסי בגדים:
4. תנא קמא: אסור לנגוע בו בשבת.
5. רבי יהודה: אם היה פתוח קצת מערב שבת מותר לפתוח את כולו, ולהוציא את הבגדים.

פרק כא

הנושאים העיקריים בפרק: דיני טלטול מוקצה בשבת.

מושגים:

מדומע: סאה תרומה שנפלה לתוך חולין, התערובת נקראת מדומע. אם יש בתערובת פחות מ- 100 סאין של חולין כל התערובת דינה כתרומה. אם החולין הם יותר מ- 100 סאין הכל מותר, אלא שצריך לתת סאה אחת לכהן.

משנה א': דיני טלטול מוקצה בשבת אנב דבר שאינו מוקצה

**נומל אדם את בנו והאבן בידו,
ויכללה והאבן בתוכה.**

**ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החלין.
רבי יהודה אומר: אף מטלין את המדמסע באחד ומאה.**

1. אדם יכול לטלטל בשבת במקרים הבאים:
 - 1.1. לטלטל את בנו אפילו שהבן מחזיק אבן בידו (שהיא מוקצה).
 - 1.2. לטלטל סל עם פירות ובתוכה אבן.
2. מותר לטלטל תרומה טהורה יחד עם תרומה טמאה או יחד עם חולין.
3. רבי יהודה: מדומע שיש בה לפחות פי מאה חולין, אפשר להוציא בשבת כמות של התרומה ולתת אותה לכהן.

משנה ב': המשך דיני מוקצה בשבת

**האבן שעל פי החבית, מטתה על צדה והיא נופלת.
היתה בין החביות, סגביה ומטה על צדה והיא נופלת.
מעוה שעל הכר, נוער את הכר והן נופלות.
היתה עליו לנענע, חקנקה בסמרטוט.
היתה של עור, נוהנין עליה מים עד שתכלה.**

1. אבן שנמצאת על מכסה חבית של יין, וצריך לייין:
 - 1.1. מותר להטות את החבית כדי שהאבן תיפול.
 - 1.2. אם אי אפשר להטות את החבית, מותר להרים אותה ולהטות על צידה.
2. שכח מעות על הכר, וצריך לכר: מותר לנער את הכר כדי שהמעוה ייפלו.
3. נמצאת לשלשת על הכר:
 - 3.1. מותר להזיז את השלשלת ע"י סמרטוט.
 - 3.2. אם הכר עשוי מעור מותר אף להוריד את השלשלת במים.

משנה ג': דיני טלטול בשבת של שיירי אוכל שאינם ראויים עוד למאכל.

בית שמאי אומרים: מגביהין מן השלחן עצמות וקלפין.

מסכת שבת

ובית הלל אומרים: נוטל את הטבלה כלה ומנערה. מעבירין מלפני השלחן פרוזין פחות מכזית, ושער של אפונין ושער של עדשים, מפני שהוא מאכל בהמה. ספוג, אם יש לו עור בית אחיזה, מקנחין בו, ואם לאו, אין מקנחין בו. וחקמים אומרים: בין כך ובין כך, נוטל בשבת, ואינו מקבל טמאה.

1. עצמות וקליפות:
 - 1.1.1 בית שמאי: אפשר לטלטל אותם בידיים.
 - 1.1.2 בית הלל: יש לקחת את המפה כולה ולנער את העצמות, אך לא בידיים.
2. פרוזים פחות מכזית, קליפות של אפונים או של עדשים:
 - מותר לטלטלם בידיים מפני הם מאכל בהמה.
3. ספוג רטוב שמנגבים בו את השולחן:
 - 3.1. תנא קמא:
 - 3.1.1 אם יש לספוג בית אחיזה מעור מותר גם לנגב בו.
 - 3.1.2 אם אין לו בית אחיזה אין מנגבים בו.
 - 3.2. חכמים:
 - 3.2.1 בין שיש לספוג בית אחיזה ובין שאין לו, מותר לטלטל אותו כשהוא יבש.
 - 3.2.2 הספוג אינו מקל טומאה.

פרק כב

הנושאים העיקריים בפרק: הצלת יין בשבת מחבית שנשברה, סחיטת פירות והוצאת דבש מחלת דבורים בשבת, שריית ושטיפת אוכל בערב שבת, שבירת חבית בשבת כדי לאכול גרוגרות שנמצאים בתוכה, דברים שהתירו לעשות בשבת למרות שיש מקום לחשש כל שהוא, דיני רחצה בשבת, דינים הקשורים לרפואה בשבת.

משנה א: הצלת יין בשבת מחבית שנשברה

חבית שנשברה, מצילין הימנה מזון שלש סעודות. ואומר לאחרים: "בואו והצילו לכם", ובלבד שלא יספג.

אין סוחטין את הפרות להוציא מהן משקין. ואם יצאו מעצמן, אסורין. רבי יהודה אומר: אם לאכלין, הוציא מהן מטר, ואם למשקין, הוציא מהן אסור. חלות דבש שרסקן מערב שבת, ויצאו מעצמן, אסורים. ורבי אלעזר מתיר.

1. חבית יין שנשברה והיין נשפך ממנה:
 - 1.1. מותר להציל מהחבית כדי 3 סעודות.
 - 1.2. מותר לומר לאחרים שכל אחד יציל עבורו כדי 3 סעודות.
 - 1.3. אסור לשאוב יין בספוג ולהכניס לתוך כלי.

כותרת נוספת: סחיטת פירות והוצאת דבש מחלת דבורים בשבת

1. סחיטת פירות:
 - 1.1. אסור לסחוט פירות כדי להוציא מהם משקים.
 - 1.2. אם המשקה יצא מעצמו:
 - 1.2.1. תנא קמא (ואין הלכה כמותו): המשקה אסור בשתיה.
 - 1.2.2. רבי יהודה:
 - 1.2.2.1. אם הפירות מיועדים לאכילה, המיץ מותר.
 - 1.2.2.2. אם הפירות מיועדים למשקים, המיץ אסור.
2. חלות דבש של דבורים שריסקן בערב שבת, ויצא מהם הדבש מעצמו:
3. תנא קמא (ואין הלכה כמותו): אסור להשתמש בשבת בדבש.
4. רבי אלעזר: מתיר.

משנה ב: שריית ושטיפת אוכל בערב שבת

כל נשבא בחמין מערב שבת, שורין אותו בחמין בשבת, וכל שנלא בא בחמין מערב שבת, מדיחין אותו בחמין בשבת. חוץ מן הפלתיח הישן (ודגים מלוחים קטנים) וקוליס האספונין, שהדחתן זו היא גמר מלאכתן.

מסכת שבת

1. דבר שהתבשל כל צרכו בערב שבת, אפשר לשרותו במים חמים בשבת (כדי שיתרכך או יפיג את טעמו).
2. דבר שלא התבשל בערב שבת:
 - 2.1. מותר לשטוף אותו בשבת אבל אסור להשרותו במים חמים.
 - 2.2. את האוכלים הבאים אסור להדיח במים חמים, שהדחתן היא בישולם:
 - 2.2.1. דג מלוח ישן.
 - 2.2.2. קוליס האספנין (דג קטן הבא מאספמיה, וקליפתו דקה).

משנה ג: שבירת חבית בשבת כדי לאכול גרוגרות שנמצאים בתוכה

- שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הַחִבִּית לְאָכֹל הַיִּסְנָה גְרוֹגְרוֹת, וְבִלְבַד שֵׁלֵא יִחַפְּנָן לַעֲשׂוֹת כְּלִי. וְאִין נוֹקְבִים מְגוּפָה שֶׁל חִבִּית, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחַכְמִים מְמַדְרִין. וְלֹא יִקְבְּנָה מִצָּדָה. וְאִם הִיְתָה נְקוּבָה, לֹא יִתֵּן עָלֶיהָ שְׁעוּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַרְס. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בָּא לְפָנֵי רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּעָרְבֵי, וְאָמַר: "חֹנְשֵׁנִי לוֹ מִחֲסֵאָת".**
1. מותר לשבור את החבית כדי להוציא ממנה גרוגרות (תאנים יבשות).
 2. אסור לעשות נקב יפה כדי שהחבית תשמש ככלי.
 3. התקנת פתח במכסה החבית (בראש המכסה):
 - 3.1. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): אסור.
 - 3.2. חכמים: מתירים.
 4. יצירת פתח בצד של המכסה: אף חכמים אוסרים.
 5. חבית נקובה אסור לסתום אותה בשעווה, שהחלקת השעווה יש בה איסור ממרח.
 6. רבי יהודה:
 - 6.1. מעשה באדם שסתם פי חבית בשעווה ובא הדבר לפני ר' יוחנן בן זכאי.
 - 6.2. אמר ר' יוחנן: חושש אני שהוא חייב חטאת אם מרח את השעווה להדביקה בחבית.

משנה ד: דברים שהתירו לעשות בשבת למרות שיש מקום לחשש כל שהוא

- נוֹתֵינן תְּבַשְׂיִל לְתוֹךְ הַבּוֹר בְּשִׁבִיל שְׂמֹר, וְאֶת הַפִּיִם הַפִּיִם בְּרַעִים בְּשִׁבִיל שְׂמֹר, וְאֶת הַצּוֹנֵן בְּחִמָּה בְּשִׁבִיל שְׂמֹר. מִי שֶׁנִּשְׁרָוּ כְּלָיו בְּדֶרֶךְ בַּיָּם, מֵהַלֵּךְ בָּהֶן וְאִינוּ חוֹשְׁשִׁין. הַגֵּיעַ לְחֶצֶר הַחִיצוֹנָה, שׁוֹמְטִין בְּחִמָּה, אֲבָל לֹא כְּנֹד הָעַם.**
1. מותר לתת תבשיל בתוך בור כדי שלא יתקלקל בהום.
 2. מותר לתת כלי עם מי שתייה, בתוך כלי עם מים עכורים, כדי לצנן את מי השתייה.
 3. מותר לשים כלי עם מים צוננים בשמש כדי שיתחממו.
 4. בגדים שנרטבו לאדם בדרך:
 - 4.1. יכול להמשיך ללכת בהם, ואינו חושש שמא יחשדו בו שכיבס בשבת.
 - 4.2. הגיע לחצר המשתמרת, יכול לפרוס את הבגדים בשמש ליבוש במקום שאין הרבים עוברים בו.

משנה ה: טלטול מנבת בשבת לאחר רחצה במי מערה חמים או בחמי טבריה

- הַרוֹחֵץ בְּמֵי מְעָרָה וּבְמֵי טְבְרִיא וְנִסְמָפֵי, אִפְלוּ בְּעֵשֶׂר אֲלֻמִּיאוֹת, לֹא יִבְיֵאֵם בְּיָדוֹ, אֲבָל עֲשֶׂרָה בְּנֵי אָדָם, מִסְמָפֵינָן בְּאֲלֻמִּית אַחַת, פְּנִיָהֶם יְדִיָּהֶם וְרִגְלֵיהֶם, וּמְבִיאִין אוֹתָהּ בְּיָדוֹ. 1. אדם יחידי, אפילו התנגב בעשר מגבות לא יטלטלם בידיו, (גזירה שמא יסחט). 2. עשרה אנשים אפילו התנגבו במגבת אחת יכולים לטלטלה בידיים (ואין חוששים לסחיטה).**

משנה ו: סיכה וגרוד הגוף בשבת

- סָכִין וּמְמַשְׁחִין (בְּבָנֵי מַעִים), אֲבָל לֹא מִתְעַפְּלִין וְלֹא מִתְגַּדְרִין. אִין יוֹרְדִין לְקוֹרְדִּימָא, וְאִין עוֹשִׂין אִפְקִמוּזִין, וְאִין מְעַצְבִּין אֶת הַקָּטָן, וְאִין מְחִזְרִין אֶת הַשֹּׁבֵר, מִי שֶׁנִּשְׁפָּרְקָה יָדוֹ וְרַגְלוֹ, לֹא יִסְרַפֵּם בְּצוֹנָן, אֲבָל רוֹחֵץ הוּא כְּדוֹכּוֹ, וְאִם נִתְרַפָּא, נִתְרַפָּא. 1. מותר לסוך את כל הגוף בידיים בנחת.**

מסכת שבת

2. אין לשפשף את הגוף בכח ("מתעמלין") או לשפשף את הגוף במגרדת (מברשת).
נותרת נוספת: אין יורדים לנהר קורדימה (שם נהר), (מחשש להחלקה וסחיפת בגדים).

נותרת נוספת: דינים הקשורים לרפואה בשבת:

1. אין לשתות סם אפיקטויזין, המביא לידי הקאה.
2. אין מתקנים ומישרים עצמותיו של קטן (שנראה כבונה).
3. אין מחזירים עצם שנשברה למקומה.
4. מי שזזה לו עצם יד או עצם רגל ממקומה (כשאינן בזה סכנה):
 - 4.1. לא ישפשפם במים צוננים.
 - 4.2. יכול לרחוץ כדרכו כולל את מקום הנקע, אפילו אם זה עוזר לרפואה.

פרק כג

הנושאים העיקריים בפרק: איסורי שבת בתחום הדיבור, דברים שאסור לעשותם בשבת משום עובדין דחול, מקרים שבהם מותר להחשיך על התחום, דיני מת בשבת.

מושגים:

החשכה על התחום בשבת: הליכה עד קצה תחום שבת כדי לצאת ממנו מיד כשתחשך.

משנה א: איסורי שבת בתחום הדיבור

שׁוֹאֵל אָדָם מַחְבְּרוּ כְּדֵי יֵינן וְכַדֵּי שְׁמֹן, וְכַלְבֵּד שְׁלֵא יֵאמֵר לוֹ: "הַלוּנִי", וְכֵן הָאִשָּׁה מַחְבְּרָתָהּ כְּפָרוֹת.

וְאִם אֵינוּ מְאָמִינוּ, מֵיֵחָ מְלִיתוּ אֲצִלוּ וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶשְׁבוֹן לְאַחַר שַׁבָּת.

וְכֵן עֵרַב פֶּסַח בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת,

מֵיֵחָ מְלִיתוּ אֲצִלוּ וְנִזְמַל אֶת פֶּסַחוֹ, וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶשְׁבוֹן לְאַחַר יוֹם טוֹב.

1. יבקש אדם מחברו כדי יין או כדי שמן, בלשון השאלה ("השאלני") ולא בלשון הלוואה ("הלווני").
2. תבקש אשה מחברתה ככרות בלשון השאלה ("השאלני") ולא בלשון הלוואה ("הלווני").
3. אם המשאל אינו מאמין לשואל שיחזיר לו:
 - 3.1. יכול השואל להניח בגדו אצל המשאל, (ולא יאמר לו שהבגד הוא בתורת משכון).
 - 3.2. לאחר השבת יעשו התחשבנות כספית.
4. לקיחת שה בירושלים לקורבן פסח, בערב פסח שחל בשבת:
 - 4.1. יכול להשאיר בגד אצל המוכר כראיה שישלם לאחר החג.
 - 4.2. התחשבנות כספית יעשו לאחר החג.

משנה ב: המשך איסורי שבת בתחום הדיבור

מוֹנֶה אָדָם אֶת אוֹרְחָיו וְאֶת פְּרָפוֹרְתָיו מִפֵּי, אֲבָל לֹא מִן הַתְּקָב.

וּמִפִּיס עִם בְּנָיו וְעִם בְּנֵי בֵּיתוֹ עַל הַשְּׁלֶחָן,

וְכַלְבֵּד שְׁלֵא יִחְפֹּן לַעֲשׂוֹת מְנָה גְדוֹלָה כְּנֶגֶד קַטְנָה, מִשּׁוּם קִבְיָא.

וּמִשְׁלִין חֲלָשִׁים עַל הַקְּדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב,

אֲבָל לֹא עַל הַמְּנוֹת.

1. אדם שמונה את מספר האורחים שיש לו או את מספר המנות שהוא רוצה להגיש:
 - מונה אותם בעל פה, ולא יקרא אותם מן הכתב.
2. הגרלה על המנות המוגשות לשלחן:
 - 2.1. לגבי בני הבית מותר להגריל גם בשבת אפילו אם המנות לא שוות.
 - 2.2. [לגבי אחרים:
 - 2.3. אם המנות שוות בשבת אסור, בחול מותר.
 - 2.4. אם המנות לא שוות אסור גם בחול.]
3. הגרלה לגבי בשר הקרבנות המחולק לכוהנים:
 - 3.1. מותרת הגרלה ("חלשים") לגבי קרבנות שנשחטו ביו"ט.
 - 3.2. אסורה הגרלה לגבי מנות הבשר שנשחטו קודם יו"ט.

משנה ג: דברים שאסור לעשותם בשבת משום עובדין דחול

לֹא יִשְׁכַּר אָדָם פּוֹעֲלִים בְּשַׁבָּת,

וְלֹא יֵאמֵר אָדָם לְחַבְּרוֹ לְעוֹכֵר לוֹ פּוֹעֲלִים.

אֵין מְחַשְׁבִּין עַל הַתְּחוּם לְעוֹכֵר פּוֹעֲלִים וְלִהְיֵיא פְּרוֹת,

אֲבָל מְחַשְׁבִּין הוּא לְעוֹמֵר, וּמִבֵּיא פְּרוֹת בְּיָדוֹ.

כָּל אִמֵּר אֲבָא שְׁאוּל: כָּל שְׁאֵנִי זְכָאִי בְּאִמְרָתוֹ, רְשָׁאִי אֵנִי לְהַחְשִׁיף עָלָיו.

1. שכירת פועלים:

מסכת שבת

- 1.1. אסור לאדם לשכור פועלים לצורך יום חול.
- 1.2. אסור לאדם לומר לחברו לשכור פועלים עבורו.
2. החשכה על התחום (ראה מושגים) בשבת:
 - 2.1. כדי לשכור פועלים או להביא פירות אסור.
 - 2.2. כדי לשמור על הפירות, מותר, ויכול אף להביא בחזרתו פירות.
 - 2.3. כלל של אבא שאול:
מותר להחשיך על התחום בשבת על דברים שמותר בשבת לומר לאחרים לעשותם במוצאי שבת.

משנה ד: מקרים שבהם מותר להחשיך על התחום

מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה, ועל עסקי המת להביא לו ארון ומכריכין.

- גוי שנהביא חלילין בשבת, לא יספד בהן ישראל, אלא אם כן באו ממקום קרוב. עשו לו ארון ונפרו לו קבר, יקבר בו ישראל, ואם בשביל ישראל, לא יקבר בו עולמית.**
1. לטפל בצרכי כלה לפני כניסתה לחופה.
 - 1.1. לטפל בדברים הדרושים לקבורת המת, כגון: להביא לו ארון, או להכין לו תכריכים.

כותר נוספת: נכרי שעשה בשבת פעולות למען מת

1. הביא חלילים להספד של מת ישראל:
 - 1.1. אם הביא ממקום קרוב, מותר להשתמש בהם מיד במוצאי שבת.
 - 1.2. אם הביא ממקום רחוק, יש להמתין במוצאי שבת עד שתהא שהות להביאם מאותו מקום.
2. עשה הנוכרי קבר בשבת:
 - 2.1. אם עשה עבור נכרי, יכול להיקבר בו ישראל במוצאי שבת.
 - 2.2. אם עשה עבור ישראל לא יקבר בו אותו ישראל עולמית.

משנה ה: דיני מת בשבת

עושין כל צרכי המת, סכין ומדיחין אותו, ובלבד שלא יזיוו בו אבר. שומטין את הכר מתחתיו, ומסילין אותו על החול בשביל שימתין. קושרין את הלחי, לא שיעלה, אלא שלא יוסיף. וכן קורה שנושברת, סומכין אותה בספסל או בארכות הפטה, לא שתעלה, אלא שלא תוסיף. אין מעמצין את המת בנפשו, ולא בחל עם יציאת הנפש. והמעמץ עם יציאת נפשו, הרי זה שופך דמים.

1. מותר לעשות כל מה שנצרך לגוף המת כגון: לסוך אותו ולרחוץ אותו.
2. אסור להזיז אבר של המת.
3. מותר לשמוט את הכר מתחת למת, כדי שיהא מוטל על החול, ולא יסריח.
4. קשירת הלחי של המת:
 - 4.1. אין לסגור את מה שכבר נפתח.
 - 4.2. מותר לקשור כדי שהפה לא יוסיף להיפתח.
5. קורה שהחלה להישבר:
 - 5.1. אין להחזירה למקומה.
 - 5.2. מותר לסמוך אותה בספסל או בקורות המטה כדי שלא תמשיך להישבר.
6. עצימת עיני המת:
 - 6.1. בשבת: אין לעצום את עיניו אחר מותו.
 - 6.2. בחול: אין לעצום את עיניו סמוך למיתתו.
 - 6.3. העוצם את עיני המת סמוך למיתתו נחשב לשופך דמים.

===

פרק כד

הנושאים העיקריים בפרק: נמצא בדרך בערב שבת כשמחשיך ובידו מוקצה, הכנת אוכל לכהמה בשבת. דברים שמותר לעשות בשבת באופן ארעי או משום שהם קשורים במצווה.

משנה א: נמצא אדם בדרך בערב שבת כשמחשיך ובידו מוקצה

מי שנהחשיך בדרך, נוחן כיסו לנכרי,

מסכת שבת

וְאִם אֵין עֵמוּ נִכְרִי, מִיָּחוּ עַל הַחֲמוּר.
הַגֵּיעַ לְחֶצֶר הַחִיצוֹנָה,
נוֹמֵל אֶת הַפְּלִים הַנִּטְלִין בַּשַּׁבָּת.
וְשֹׂאֵינָן נִטְלִין בַּשַּׁבָּת, מִתִּיר אֶת הַחֲבָלִים, וְהַשְׂקִין נוֹפְלִין מֵאֲלֵיהֶם.

1. היה לו כיס עם מעות:
 - 1.1. אם יש נכרי עמו, נותנן לנכרי.
 - 1.2. אם אין נכרי עמו, מניח את הכיס עם המעות על חמורו.
2. היה נוהג בחמור טעון משא, כשיגיע לחצר הראשונה המשתמרת:
 - 2.1. כלים שאינם מוקצה: מותר להוריד מהחמור.
 - 2.2. כלים שהם מוקצה: מתיר את הקשרים שלהם, והם נופלים מעליהם.

משנה ב: הכנת אוכל לבהמה בשבת

מִתִּירִין פְּקִיעֵי עֵמִיד לִפְנֵי בְּהֵמָה,
וּמִפְסָפְסִים אֶת הַכִּפִּין, אֲבָל לֹא אֶת הַיָּרִין.
אֵין מְרַסְקִין לֹא אֶת הַשַּׁחַת וְלֹא אֶת הַחֲרוּבִין לִפְנֵי בְּהֵמָה, בֵּין דְּקָה בֵּין גָּסָה.
רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר בְּחֲרוּבֵין לְדָקָה.

1. מתירים אגודות קש ("פקיעי עמיד") של שיבולים, כדי שיהיו ראויים למאכל בהמה.
2. פרור ופזור ("מפספסין") אוכל לבהמה:
 - 2.1. ענפים לחים של ארז (כיפין), מותר.
 - 2.2. אגודות קש שקשורים ב-3 קשרים (זירים), אסור.
3. ריסוק אוכל בהמה:
 - 3.1. תנא קמא: אין מרסקים את השחת ואת החרובים, לא לבהמה דקה ולא לבהמה גסה.
 - 3.2. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): מתיר לרסק חרובים לבהמה דקה.

משנה ג: האכלה של בהמות ועופות שיש בה טרחה יתרה

אֵין אוֹבְסִין אֶת הַגָּמֵל,
וְלֹא דוֹרְסִין,
אֲבָל מְלַעֲטִין.
וְאֵין מְמַרִים אֶת הַעֲגֻלִים, אֲבָל מְלַעֲטִין.
וּמִהֶלְקֵטִין לְתַרְנֻגּוּלִין,
וְנוֹתְנִין מִים לְמִרְסָן,
אֲבָל לֹא גוֹבְלִים.
וְאֵין נוֹתְנִין מִים לִפְנֵי דְבוּרִים וְלִפְנֵי יוֹנִים שֶׁבְּשׂוּבָה,
אֲבָל נוֹתְנִין לִפְנֵי אֲוִיוֹן וְתַרְנֻגּוּלִים וְלִפְנֵי יוֹנֵי הַדְּדִסְיוֹת.

1. האכלת גמל:
 - 1.1. אין אובסים את הגמל (מאכילים אותו הרבה, כדי שיספיק לו לכמה ימים).
 - 1.2. לא דוחפים בכח ("דורסין") את האוכל לתוך גרונו.
 - 1.3. מותר להכניס אוכל לפיו ("מלעיטין").
2. האכלת עגלים:
 - 2.1. אין ממרים אותם (תוחבים אוכל מעורב במים לתוך גרונם, כך שלא יוכלו להחזירו).
 - 2.2. מותר להלעיט אותם.
3. האכלת תרנגולים: מותר לתחוב אוכל לפיהם של התרנגולים ("מהלקטין").
4. הכנת מורסן (פסולת קמח למאכל בהמה):
 - 4.1. מותר לתת מים לתוך המורסן.
 - 4.2. אין לשים את המורסן בתוך מים ("גובלים").
5. האכלה והשקאה של בעלי כנף:
 - 5.1. אין לתת מים ואוכל לדבורים ויונים שבשובך (יכולים לעוף בעצמם ולמצוא מזון).
 - 5.2. נותנים אוכל ומים לאווזים ותרנגולים, וליוני בית ("הרדסיות").

משנה ד: הכנת מאכל בהמה שלא היה מוכן עבורה בערב שבת

מִחֲתִכִּין אֶת הַדְּלֻעִין לִפְנֵי הַבְּהֵמָה,
וְאֶת הַנְּבֵלָה לִפְנֵי הַכְּלָבִים.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לֹא הִיָּתָה נְבֵלָה מְעַרְבַּת שַׁבָּת, אֲסוּרָה, לְפִי שֹׂאֵינָה מִן הַמוֹכֵן.
1. מותר לחתוך את הדלועים למאכל בהמה (למרות שסתם דלועים מיועדים למאכל אדם).
2. חיתוך נבלה לפני הכלבים:

מסכת שבת

- 2.1. תנא קמא: מותר (למרות שבערב שבת לא הייתה עדיין נבלה).
- 2.2. רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): אסור (שהנבלה היא מוקצה).

משנה ה': דברים שמותר לעשות בשבת באופן ארעי או משום שהם קשורים במצוה

**מְפִירִין נְדָרִים בַּשַּׁבָּת,
וְנִשְׁאַלִין לְדְבָרִים שֶׁהֵן לְצֶרֶךְ הַשַּׁבָּת.**

פּוֹקֵקִין אֶת הַמָּאוֹר,

וּמוֹדִין אֶת הַמְטִלִית

וְאֵת הַמְקוּהָ.

וּמַעֲשֶׂה בִימֵי אָבִיו נֶשֶׁל רַבִּי צְדוּקָה, וּבִימֵי אָבִא נִשְׁאוּל בֶּן בְּטָנִית,

שֶׁפָּקְדוּ אֶת הַמָּאוֹר בְּטַפִּיחַ,

וְקָשְׂרוּ אֶת הַמְקַדָּה בְּגָמִי

לִידַע אִם יֵשׁ בְּנִינִית פּוֹתַח טַפַּח אִם לֹא.

וּמִדְּבָרֵיהֶן לְמַדְנֹה, שֶׁפּוֹקֵקִין וּמוֹדִין וְקוֹשְׂרִין בַּשַּׁבָּת.

1. נדרים:

1.1. מותר להפר נדרים בשבת.

1.2. אפשר להישאל מחכם על נדרים שהתרתם היא לצורך השבת.

2. מותר לסתום חלון ("מאור") באופן ארעי בדבר שרגילים לסתום בו.

3. מדידות:

3.1. מותר למדוד את מידות המטלית שנגעה בשרץ, אם נגעה אח"כ גם בטהרות.

3.2. מותר למדוד את מידות המקווה.

4. מעשה שהיה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית:

4.1. סתמו חלון בכלי חרס קטן ("טפיח"), קשרו כלי חרס ("מקידה") בקנה גומא, ומדדו בשבת,

4.2. וכל זה לצורך קביעת הלכה.

4.3. ממעשה זה למדנו:

4.3.1. שמותר לסתום חלון.

4.3.2. שמותר למדוד כאשר יש למעשה צורך של מצווה.

4.3.3. שמותר לקשור קשר לצורך מצווה (קשר שאינו של קיימה).